

Kansalaisten osallistumiseen liittyviä kansallisia ja kansainvälisiä tapausdokumentteja ja ohjeistoja

IMPERIA -hankkeen työraportti 11.6.2014

Anna-Kaisa Tupala

Jyväskylän yliopisto

EU LIFE11 ENV/FI/905

JOHDANTO

Tässä raportissa tarkastellaan YVA:n **osallistumiseen** liittyvän englanninkielisen materiaalin löydettävyyttä ja käytettävyyttä. Google-hakukoneella tehtiin hakuja erilaisia hakusanoja ja hakusanaryhmiä käyttäen ja tulokset kirjattiin ylös. Työssä painotettiin kohtuullista ajankäyttöä; tuloksissa listatut osa-alueet kirjattiin ylös vain, mikäli ne löytyivät ”järkevässä ajassa”.

Suunnitellut hakusanat ja -sanaryhmät olivat:

- Environmental impact assessment; strategic environmental assessment; eia; sea
- public participation; "public participation"
- guide; guidance; guidelines

Näillä hakusanoilla osumia tuli erittäin paljon eivätkä useimmat olleet raportin kannalta relevantteja, supistettiin haku yhteen täsmälliseen: Environmental assessment "public participation" guide*.

Relevanteista dokumenteista kirjattiin tiedot tähän raporttiin seuraavasti:

- Lähde eli organisaatio, yritys tms., mahdollisesti kirjoittajan nimi sekä alkuperämaa/maat
- Dokumentin tai sivuston otsikko ja linkki materiaaliin
- Sisällön lyhyt kuvaus, esim. "osallistumisen perusasioita", "menetelmiä", "esimerkkitapauksia" tms. Yhdessä dokumentissa voi olla näitä kaikkia
- Uusista ajatuksista, tarkoista menetelmäkuvauksista, ohjelmistoista tms., kirjattiin myös sivunumerot tai muu tarkempi sijainti lähteessä

Hakutuloksista jätettiin huomiotta ne raportit, joissa varsinaisia menetelmiä ei ollut kuvailtu tai joissa osallistumista käsitelty syvällisemmin. Pidemmälle hakutuloksia selatessa hakusanan ja materiaalin vastaavuus alkoi heiketä, mutta silti välillä löytyi vielä jotain erittäin hyödyllistäkin. Google-hakukoneen luokittelujärjestys ei tämän tehtävän kannalta ollut täysin aukoton. Varsinaista lähteiden ehtymistä ei havaittu.

Aluksi materiaaleja selatessa hämmensi termistön vaihtelevuus: välillä puhuttiin ”Environmental impact assessment”, ja välillä ”Environmental assessment”. Arvelin näiden olevan jotakuinkin sama asia, mutta varmuus löytyi vasta puolivälissä työtä: *“many governments and their advisers wanted to move away from the negative aspects of impact, and so the term environmental assessment (EA) was born. EIA and EA are identical”* (Bisset 2011¹).

Käytetyillä hakusanoilla löytyi valtavasti materiaalia, esim. yhdistelmähakusanalla ”Environmental assessment ”public participation” guide*” tuloksia tuli 3 160 000 kpl. Moni virallinenkin dokumentti suosittaa kuulemisen järjestämistä ja osallistumisprosessia, sen todetaan usein olevan välttämätön osa niin EIA:ta kuin SEA:aakin, mutta yllättävän harvassa dokumentissa on listattu mitään menetelmiä osallistumisprosessin toteuttamiseksi. Suurten organisaatioiden, kuten World Bank:in, WHO:n, UNEP:n, YK:n ym. dokumentit avaavat onneksi myös menetelmäviidakkoa ja tuovat esiin myös ne haasteet, joita on vastassa kehittyvissä maissa. On myös tärkeää muistaa, että kohdeyhteisöjä tulee kuunnella hankkeen edetessä ja olla hankkeen vetäjän tulee luova: parhaat osallistumismenetelmät on usein sorvattu tilannekohtaisesti. Samoin osallistujilla on vastuu osallistua; ilman vastakaikua hankkeen vetäjän on vaikea toteuttaa kattavaa osallistumisprosessia.

¹ Bisset, Ronald: Environmental Impact Assessments. In 54. Environmental Policy, Kohler, Larry R., Editor, Encyclopedia of Occupational Health and Safety

1. HAKUSANA: ENVIRONMENTAL IMPACT ASSESSMENT

1. Lähde: **EU:n EIA-sivut**, 2014

Otsikko: ENVIRONMENT, ENVIRONMENTAL ASSESSMENT

Ei mitään hyödyllistä ja selkokielistä. Www-sivut: <http://ec.europa.eu/environment/eia/home.htm>

Direktiivi: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32003L0035:EN:NOT>

2. Lähde: **Fennovoima**, yritys, SUOMI, 2013

Otsikko: ENVIRONMENTAL IMPACT ASSESSMENT PROGRAM FOR A NUCLEAR POWER PLANT

Sisällön kuvaus:

Varsin jähmeä YVA osallistumisen ja SVA:n osalta, eli vain lakisäätteiset kuulemistilaisuudet ja esim. kv-arviointia. Ei erillistä osallistumissuunnitelmaa, raportissa myös kerrottu esim. ettei lähivaikutusalueella ole kuin n. 140 asukasta. (Myös YVA-selostus tallennettuna) Sivut:

Fennovoima's Environmental Impact Assessment

<http://www.fennovoima.fi/en/fennovoima/publications/eia>

Dokumentti:

<http://www.fennovoima.fi/userData/fennovoima/doc/yva/yva2013/EIaprogram2013.pdf>

3. Lähde: **TVO**, yritys, SUOMI, 2007

Otsikko: ENVIRONMENTAL IMPACT ASSESSMENT PROGRAMME EXTENSION OF THE OLKILUOTO NUCLEAR POWER PLANT BY A FOURTH UNIT

Sisällön

kuvaus:

Olkiluoto 4:n EIA. Järjestetty yleisiä kuulemistilaisuuksia, sekä kuntien edustajien auditointi-ryhmän ja kansalaisista kootun pienryhmänkin tapaamisia. Pienryhmissä on kerrottu EIA:n (=YVA:n) vaiheista ja tavoitteista ja niistä on käyty keskustelua. *"TVO will arrange small group meetings for representatives of interest groups for the purpose of presenting the upcoming stages of the EIA procedure and the EIA programme."* Lisäksi lähikuntien asukkaille on jaettu EIA:n vaiheista ja merkityksestä kertovia uutislehtiä sekä muita esitteitä. Myös nettisivuilla on ollut laajasti tietoa asiasta.

Dokumentti: http://www.tem.fi/files/17608/YVA_ohjelma_EN.pdf

4. Lähde: **Environmental Impact Assessment Review**, 45(2013)1-9, Elsevier. Kirjoittajat: Walker, Sinclair, Spaling. KANADA

Otsikko: PUBLIC PARTICIPATION IN AND LEARNING THROUGH SEA IN KENYA

Sisällön kuvaus:

Tutkimuksessa kartoitettiin SEA:an käyttöä kestävä kehityksen puitteissa parempia hallintamenetelmiä Kenian rannikon ja merialueiden resurssien käyttöä varten. Samalla tutkittiin mahdollisuuksia edistää toimeentulon mahdollisuuksia rannikkoyhteisöissä. Tutkimusmenetelminä käytettiin puoli-strukturoituja haastatteluja, osallistujien havainnointia ja fokus-ryhmiä. Yhteensä haastatteluja tehtiin 33 ja ne kattoivat 27 eri yhteisöä.

Tulokset kertoivat seuraavaa:

As numerous studies have explored, and this research confirms, undertaking EA and SEA processes has the potential to facilitate participant learning that fosters individual and social action on sustainability—both key to good EA outcomes. **The methods that encourage active participation, such as those associated with participatory rural appraisal (PRA), have been shown to provide benefits for EA in the rural African context Compensation for participation is a vital element in the creation of meaningful participation processes.**

Another highly significant, **but consistently lacking necessity in our review, is regular communication and feedback to SEA participants during and following consultations.**

Despite these shortcomings in the participatory processes, the research confirms that **active public participation in SEA did result in instrumental, communicative, and transformative learning outcomes** that lead to action for sustainability at the community level.

The overall lack of transformative outcomes may be due to the fact that participation is often not integrated in the EA process to its full potential or that the ideal conditions of learning are not met

Artikkeli: http://ac.els-cdn.com/S0195925513000966/1-s2.0-S0195925513000966-main.pdf?_tid=f255b53c-63dc-11e3-932c-00000aacb35f&acdnat=1386928816_0f5005b0cddea71dd3b26809b0c7ec0c

5. Lähde: **Posiva**, asiantuntijaorganisaatio/yritys, SUOMI, 2008

Otsikko: ENVIRONMENTAL IMPACT ASSESSMENT PROGRAMME

Sisällön kuvaus:

Ydinjätteen loppusijoituksen YVA-ohjelma. Kuntien, yritysten ja muiden tahojen (yhdistyksiä, Satakuntaliitto jne.) edustajista kootut auditointiryhmät, joiden tarkoitus oli edustaa myös suurempaa kansanjoukkoa. Julkinen tiedotus ja keskustelutilaisuus ympäristövaikutuksista, YVA-ohjelman ja selostuksen julkinen näytteillepano, sekä tiedotteita mm. paikallislehdissä ja infopiste Olkiluoto-keskuksessa. Ei suoraa kansalaisten osallistamista, menetelmät lähinnä yksisuuntaisia.

Dokumentti: http://www.posiva.fi/files/466/Posiva_en_final_min.pdf

6. Lähde: **EU**, 2003

Otsikko: PROTOCOL IN SEA/ PÖYTÄKIRJA STRATEGISESTA YMPÄRISTÖARVIOINNISTA (KÄÄNNÖS)

Sisällön kuvaus:

Komission talous- ja sosiaalineuvoston pöytäkirja strategisesta ympäristöarvioinnista. Sopimusosapuolet varmistavat, että yleisöllä on mahdollisuus osallistua prosessiin, sähköinen viestintä on kunnossa ja YVA-ohjelma sekä -selostus ovat hyvissä ajoin yleisön saatavilla. Kohderyhmä pitää määrittää prosessin alussa ml. kansalaisjärjestöt, yleisöllä pitää olla mahdollisuus ilmaista mielipiteensä suunnitelmista kohtuullisessa ajassa ja etukäteen tulee päättää järjestelyistä, joilla tiedottaminen ja yleisön kuuleminen varmistetaan.

Dokumentti:

http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/eia/documents/legaltexts/Protocol_Finnish_EC.pdf

7. Lähde: **Ympäristöministeriö**, SUOMI, 1997

Otsikko: GUIDELINES FOR ENVIRONMENTAL IMPACT ASSESSMENT (EIA) IN THE ARCTIC

Sisällön kuvaus:

YVA-ohjeistus arktisille alueille. Sisältää ohjeet prosessin eri vaiheisiin, periaatteita miksi kohderyhmää pitää osallistaa, milloin osallistuminen tapahtuu, mitkä ovat onnistuneen

osallistumisen tärkeät elementit ja mitä erityishuomioita arktisilla alueilla on aiheeseen liittyen tehtävä. (Raportin 9. kappale)

Dokumentti: <http://arcticcentre.ulapland.fi/aria/procedures/eiaguide.pdf>

8. Lähde: **UNEP** (YK:n ympäristöohjelma), 2004

Otsikko: ENVIRONMENTAL IMPACT ASSESSMENT AND STRATEGIC ENVIRONMENTAL ASSESSMENT: TOWARDS AN INTEGRATED APPROACH.

Kirjoittajat: Abaza, Bisset, Sadler

Sisällön kuvaus: (Chapter 4)

YK:n ympäristöohjelman julkaisu perinteisen YVA:n (EIA) ja strategisen YVA:n (SEA) yhdistämismahdollisuuksista. Selkeästi eritelty osallistamisen hyödyt ja perusteet. *SEA:ssa yleisen osallistamisen sijaan parempi käyttää tiettyjä kohderyhmiä ajankäytöllisistä syistä. SEA:n kasvaessa on myös huomioitava mm. kansallinen turvallisuus ja siitä johtuen pidettävä sidosryhmät rajattuina.* Osallistamiskeinoja: tiedon välittäminen, tietojen vaihto, osallistuminen (=tasavertaisuus ja vastuu), paikallinen voimaannuttaminen ja kontrolli. Parannuskohteita nykyisiin käytäntöihin: kaikkien sidosryhmien identifiointi ennen hanketta, kielellisen ja kulttuurisen vaihtelun huomiointi, luku- ja kirjoitustaidottomuuden huomiointi, tiedon ja käsityskyvyn puute, epätasa-arvoiset osallistumismahdollisuudet (esim. naisten asema) sekä aika- ja kustannustekijä tiettyyn hankkeeseen osallistumiseen. On huomioitava myös paikallinen historia sekä YVA:n näkeminen tiettyinä poliittisena toimintana, johon ei välttämättä haluta leimautumisen pelossa osallistua → NGO:den osallistamisen merkitys yhteisöjen sijaan tietyissä maissa. Osallistumisen onnistumiseksi se pitää suunnitella etukäteen (tekniikoita esitelty dokumentin s. 73 (adobe reader s. 88)).

Box 4.3 (s.74/adobe s.89): Esimerkkitapaukset Viktorian putouksilta Sambiasta. Stakeholder involvement programme. Aluksi antropologeja työssä, jotka tuntevat paikallisen kulttuurin ja osaavat kieltä, paikallisten ryhmien/kylien osallistaminen ja sitä kautta yksilöiden tavoittaminen → yleisötilaisuuksia. Suurempien taajamien ja kaupunkien osallistaminen, näissä puolistrukturoidut haastattelut valittujen organisaatioiden edustajille. Valittuja organisaatioita olivat paikallinen asukasyhdistys, yritys, kirkolliset ryhmät ja ikään perustuvat ryhmät. Järjestettiin myös kaksi isoa yleisötilaisuutta kaikille kiinnostuneille. Myös yksityinen sektori huomioitiin erikseen. Zimbabwen puolella toteutettu tutkimus oli helpompi, sillä siellä oli jo ennakkokäsityksiä yleisestä mielipiteestä, Sambian kohdalla ennakkokäsitystä ei ollut. Apuna osallistamisessa ja projektin näkyvyyden nostamisessa käytettiin mediaa, mm. paikallista lehdistöä, sekä paikallisia radio- ja tv-kanavia.

Sidosryhmien osallistumisen onnistumiseen on myös ohjeita: riittävästi relevanttia tietoa "ei-liian-tekniisessä" muodossa, riittävästi aikaa lukea, keskustella ja sisäistää annettu tieto, riittävästi aikaa esittää aiheesta oma mielipide, palaute/vastaus annetusta huomautuksesta (erittäin tärkeä luottamuksen ylläpitämiseksi), tilaisuuksien tapahtumapaikka ja -aika tulee valita siten, että osallistuminen olisi runsainta ja tilaisuuksissa pitää taata vapaa näkemysten vaihto. Usein naisten mielipiteiden esiin saaminen on tärkeää, sillä he ovat erilaisissa sosiaalisissa ja taloudellisissa asemassa yhteiskunnissa. Myös viranomaisstahot tulee muistaa ottaa mukaan.

Yhtä oikeaa menetelmää sidosryhmien osallistamiselle ei ole. Tekniikoiden valinta riippuu vallitsevista oloista ja kohderyhmäanalyysin tuloksista. Näiden perusteella palkataan esim. työntekijät hankkeeseen. Kaikissa YVA:ssa ja osassa strategisia YVA:a on välttämätöntä, että antropologin tai sosiologin tietoja käytetään apuna. On myös oikein hyödyllistä, jos hanke saa medianäkyvyyttä erityisesti radiossa ja sanomalehdissä. Osallistaminen on tärkeä tulevaisuuden suuntaus, se on yhteydessä globaaliin demokratisoitumiseen, kasvavaan vastuuseen ja hyvään

hallintatapaan. Konfliktitilanteissa sovittelukäytäntö ja toisaalta paikallinen/perinteinen asiantuntemus ovat arvokkaita työkaluja.

Chapter 4, pages 65-83

<http://www.unep.ch/etb/publications/envimpass/textonubr.pdf>

9. Lähde: **Gasum & Ramboll** 2014

Otsikko: BALTICCONNECTOR – NATURAL GAS PIPELINE BETWEEN FINLAND AND ESTONIA

Sisällön kuvaus:

Kansainvälisen kaasuputkihankkeen YVA-raportti. Osallistamista kommentoitu todella niukasti, todettu vain että yleisötapahtumia pidetään suunnitteluprosessin aikana Suomessa ja Virossa.

Dokumentti:

http://www.gasum.com/Documents/Balticconnector/Balticconnector_EIA_Programme_ENG.pdf

10. Lähde: **Journal of Environmental Management** (2001) 62, 357–374, A. Cherp

Otsikko: ENVIRONMENTAL ASSESSMENT IN COUNTRIES IN TRANSITION: EVOLUTION IN A CHANGING CONTEXT

Sisällön kuvaus:

Artikkeli kertoo sosialististaustaisten maiden YVA:n kehittämisestä. Tutkimus suoritettiin kysely- ja haastattelututkimuksena Itä-Euroopan maiden YVA-asiantuntijoille ja virkamiehille. Tutkimuksessa perehdyttiin myös eri maiden YVA-lainsäädäntöön, tehtiin historiallinen analyysi ja YVA:n evoluutioanalyysi. Tutkimus kohdistui entisiin Neuvostoliiton maihin, joita ovat mm. Baltian maat, Tsekki, Slovakia, Unkari, Moldova, Ukraina, Kaukasuksen maat: Armenia, Azerbaidžan, Georgia ja Keski-Aasian valtiot: Kazakstan, Kirgisia, Tadžikistan, Uzbekistan ja Turkmenistan.

Klassinen kehittyneiden maiden YVA on virallinen ja vakiintunut prosessi. Se koostuu 1) tarkkaan määritetyistä vaiheista ja osallisten jaetusta vastuusta, 2) se on osallistumisprosessi, jossa kaikkien vaikutuksia kokevien ryhmien näkemykset huomioidaan, 3) YVA-prosessi sisältää systemaattisen ja kokonaisvaltaisen vaikutusten tunnistamisen, arvioinnin ja lieventämistoimenpiteet, sekä 4) YVA tehdään ennen varsinaista päätöksentekoa ja YVA:n tulokset ovat päätöksenteon apuna. Sosialististaustaisten maiden YVA-menettelyssä on kuitenkin paljon keskusjohtoisen hallintatavan piirteitä jäljellä. Suunnittelun säädökset ovat alakohtaisesti (sektoraalisesti) jakautuneet ja sisältävät niin fysikaalisia ympäristöstandardeja sekä menettely- ja hallintapoja. Usein YVA-proceduurit linkittyivät teknisten, taloudellisten ja muiden sääntöjen noudattamiseen ja säännönmukaisiin ylemmän tahon suunnitelmiin ja eri hallinnonalojen yhteistyöhön. Lainsäädännössä saatettiin edelleen korostaa yhteistä hyvää ja harmonioiden tavoittamista.

YVA-menettelyn kehittämistä tutkittiin useiden vaihtoehtojen kautta. Näitä olivat: 1) Sosialistisen ympäristöarvioinnin uudistaminen, 2) radikaali vs. maltillinen ympäristölainsäädännön uudistus sekä 3) ympäristölainsäädännön ja käytännön sopeuttaminen käyttöön. Eri maat ovat uudistaneet lainsäädäntöään ja käytäntöjään eri tavoin, eri vauhdilla ja myös eri suuntiin. *"One of the most significant outcomes of these reforms has been the growing diversification of EA systems in Eastern Europe and the former USSR. The differences in EA procedures follow a pattern, generally corresponding to the socio-economic and political differences among main regions of CITs outlined above in this article."* Maat ovat lähteneet kehittämään lainsäädäntöään sosialistiselta pohjalta, mikä on tuonut hitautta niiden kehitykseen. Kehitykseen ovat vaikuttaneet myös yhteiskunnalliset tekijät kuten politiikka ja geopolitiikka, talous, yhteiskunta ja ympäristö. Säädökset monissa maissa vaativat YVA-löydösten hyödyntämistä päätöksenteossa, harvassa maassa systemaattisesta käytäntöönpanosta on kuitenkin viitteitä. YVA:n muutosten vauhdin ja suunnan on määrittänyt

pitkälti sosialistinen konteksti. ” The main pressures for the EA reform can be associated with the key policy agendas—to address environmental problems, to reform decision-making, and to meet international requirements,—in relation to such societal priorities as achieving national consolidation, political stability and economic growth.”

YVA:n kehittämisen ei tulisi perustua pelkästään länsimaisen käytäntöjen perinteelle vaan Itä-Euroopassa tulisi ymmärtää oma menneisyys ja nykyisyys, ja muokata käytännöt, instituutiot sekä muutosvauhti niihin sopiviksi. Myös kansainvälisen YVA-yhteisön tulisi nähdä tämä tarve ja ymmärtää se.

Artikkeli löytyi WHO:n Impact Assessment - directory of references/resources –sivun kautta <http://www.who.int/heli/impacts/impactdirectory/en/index2.html>

Dokumentti: <http://www.cesruc.org/uploads/soft/130221/1-13022113115.pdf>

11. Lähde: **Environmental assessment sourcebook and updates**. Washington, DC, World Bank, 1991 ja 1999

Otsikko: CHAPTER 7: COMMUNITY INVOLVEMENT AND THE ROLE OF NONGOVERNMENTAL ORGANIZATIONS IN ENVIRONMENTAL ASSESSMENT

Sisällön kuvaus:

Yksityiskohtainen opas (tarkemmin ottaen kirjan luku) yhteisöjen ja nongovernmental organization:ien eli järjestöjen ja yhdistysten osallistamisesta YVA:ssa. Lähde käsittelee aihetta yleisteemoittain ja tarkentaa aina yksityiskohtaisiin neuvoihin asti. Kirjamainen, kappaleet numeroitu, ei juuri otsikoita (pelkkä selaaminen vaikeaa). Sisältö vaikuttaa hyödylliseltä, vaikka oppaalla ikää jo onkin.

Kansalaisten osallistaminen: YVA-prosessissa tulee kuulla niitä, joiden elämään hanke vaikuttaa joko suorasti tai epäsuorasti. Menettelyssä tulee ottaa huomioon myös niiden mielipiteet, jotka ovat prosessista kiinnostuneita, joilla on aiheeseen liittyvää tietoa, joiden etuun hanke vaikuttaa. Näitä ovat esimerkiksi NGO:t, insinöörit, kulttuuriasiantuntijat ja ruohonjuuritason organisaatiot. On myös tärkeää muistaa, että vaikutukset saattavat näkyä voimakkaimmin itse projektialueen ulkopuolella, myös tämä pitää suunnittelussa huomioida. Tärkeintä on, että kaikkien vaikutusryhmien kanssa käydään neuvotteluja mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, viimeistään vaikutusten tunnistamisen jälkeen.

Yleiset sosiaalisten ja kulttuuristen vaikutusten arvioinnin aspektit:

- A. Who are the people who might be affected by the project? (Number and size of families, dwellings and villages.)
- B. What are the broad social group structures (communities, classes, castes, tribes, etc.) through which the people organize?
- C. What are the authority structures of the groups? Is the authority based on kinship, seniority, consensus, or democratic voting?
- D. Which of the groups are responsible for access to or management of environmental resources (e.g., grazing rights, water and fishing rights, forest extraction rights)?
- E. What is the annual cycle of activities? When and where do groups assemble? How are decisions reached?
- F. Are there sacred sites or important archaeological or historical sites that might be affected by the project?
- G. Which of these groups are aware of the proposed project and of any problems that might be associated with it?
- H. What proportion of the affected community can read? Do they have access to radios, newspapers, or other media? Do they speak the national language?
- I. What grassroots organizations exist in the areas to be affected by the project?

- J. What NGOs are already in direct contact with the affected people and what is the nature of their relationship? Have the local NGOs adequate resources to undertake the roles expected of them in the EA process? Are the NGOs strong enough to be effective?
- K. How negotiable is the project concept (e.g., by how much can the dam site be moved or the dam height lowered, and can the project be cancelled)?

On kohteliasta ja hyvin suotavaa ottaa paikallisiin ihmisiin yhteyttä jo etukäteen ennen varsinaista arviointia. Arviointi tulisi tehdä sosiaalisten menetelmien asiantuntijan johdolla ja arviointiin tulee varata aikaa. Sosiaaliset vaikutukset ovat usein monimutkaisia ja haastattelut ovat usein relevantti tutkimusmenetelmä. Yhden ihmisen tekemä tutkimus muutamista vaikutuksen alaisina olevista ihmisistä kestää tiedonkeruu- ja analysointivaiheiden kanssa noin vuoden. Valmistelu ja etukäteissuunnittelu on erittäin tärkeää.

Sosiaalisten vaikutusten arviointi voi olla haastava tehtävä. Todellisen keskusteluyhteyden saamiseen pitää panostaa, sillä paikalliset asukkaat saattavat esim. kokea prosessin vieraaksi ja termistön liian vaikeaksi: he eivät ehkä tiedä mikä ”hydroprojekti” on saati sen vaikutuksia heihin itseensä. Keskusteluyhteyden saaminen paikallisten ihmisten ja NGO:den kanssa voi vaatia useita erilaisia lähestymistapoja ja metodeja. Jos projektin toteutusmaassa ihmisillä on sanan- ja ilmaisunvapaus, avoimet keskustelu- ja tiedotustilaisuudet ovat hyviä vaihtoehtoja. Usein kehitysmaissa tilanne on kuitenkin toinen ja tarvitaan muita menetelmiä.

Myös demokraattisissa valtioissa saattaa olla ryhmiä, jotka eivät voi vapaasti osallistua mielipiteensä ilmaisemiseen. Esim. etniset, uskonnolliset ja roturajat saattavat olla esteenä osallistumiselle. Joissain maissa myös naiset kuuluvat näihin rajoitetun sananvapauden ryhmiin. Alkuperäiskansoilla, heimojen edustajilla ja alemmilla kastiryhmillä ei ehkä ole tarvittavaa kielitaitoa tai ymmärrystä hallintakulttuurista, jonka vuoksi julkinen osallistuminen voi tuottaa heille häpeää ja syyllisyyttä (eli eivät ehkä osallistu julkisiin tapahtumiin). Myös paikallisten NGO:den maan johdon kanssa ristiriitaiset näkemykset saattavat olla NGO:n edustajille vaarallisia ja aiheuttaa seurauksia, jonka vuoksi heidän ei välttämättä anna mielipidettään julki.

Vaikutuksia kokevien joukosta on erittäin tärkeää etsiä eri sosiaalisten ryhmien edustajat, sillä eri ryhmät ovat eri tavalla kosketuksissa ympäristönsä kanssa. Miehet tietävät usein vähän luonnonvaroista, joita naiset käyttävät tulonhankintaan tai kodinhoitoon. Rikkaat eivät yleensä tiedä mistä luonnonvaroista köyhien toimeentulo on riippuvaista. Kaupanpitäjät, maanviljelijät ja kauppiat, jotka ovat tekemisissä alkuperäiskansojen kanssa saattavat vaikuttaa tietävän näiden ihmisten elintavoista, mutta vain alkuperäiskansoilla itsellään on tarkka tieto siitä, millainen sosiaalinen muutos hankkeesta heille ja heidän käyttämilleen luonnonvaroilta aiheutuu.

Julkisten keskustelutilaisuuksien sijaan valittujen kansanryhmien edustajien yksilö- tai strukturoitu ryhmähaastattelujen käyttö on usein hyödyllistä. Nämä menetelmät vaativat antropologin tai sosiologin, joka osaa paikallista kieltä. Jokainen haastattelu vaatii kuukausien ennakoivaa kenttätöitä, jotta tarkat ja edustavat tiedot saadaan kerättyä koko hankkeen vaikutusalueelta. Aikataulutus kuukausille, mieluummin kuin viikoille, on relevanttia, sillä paikalliset NGO:t eivät välttämättä halua jakaa tietoa tuntemattomille tutkijoille. Yleisesti voidaan todeta mitä herkempi ympäristö ja sosiaaliset rakenteet alueella tai yhteisössä ovat, sitä enemmän aikaa tulee varata kenttätöihin.

Myös kyselytutkimukset voivat soveltua käyttöön. Eniten hyötyä niistä saa avainhenkilöiden tai ryhmien haastattelujen jälkeen, kun tiedetään mitä kysymyksiä tehty tutkimus on paikallisissa herättänyt ja miten he jäsensivät kysymyksiä ja määrittävät oman sosiaalisen kontekstinsa.

Osallistuminen yhteisön tasolla: Yhteisöt voivat olla suuria tai pieniä, maalla tai kaupungissa, homogeenisia tai heterogeenisia. ” *The people of an affected area may be homogeneous, that is, they may speak the same language, be at roughly the same economic level, share the same customs and values and make their living in similar ways. Conversely, they may be highly differentiated in*

language, culture, occupation and income levels. If the community is far-flung and the people heterogeneous, the consultative process will be particularly demanding."

YVA:n osallistamiskäytännöt ovat tuttuja ja vakiintuneita osia länsimaaisessa vaikutusten arvioinnissa, mutta kehitysmaiden tilanteisiin ei ole tuotettu sovellettuja ohjeita. Esimerkiksi seuraavat asiat ovat länsimaissa itsestäänselvyksiä: a) ihmiset saavat projektista tiedon ja kiinnostuneet antavat mielipiteensä, b) suurimmalla osalla on mahdollisuus saada tieto tv:n, sanomalehtien tai radion kautta, osaavat lukea ja ymmärtävät lukemansa, c) kansalaiset, jotka osallistuvat ovat tottuneet vuoropuhelemaan demokratiaan, eivätkä kohtaa suurta henkilökohtaista tai poliittista riskiä kyseenalaistaessaan hallinnon näkökantoja. Siksi länsimaaiset YVA-menettelyt eivät ole suoraan sovellettavissa kehitysmaihin ja paikallisia ihmisiä pitääkin tukea ja kannustaa osallistumaan, tilanteet pitää ennakoita. Siispä minkä tahansa tiedon jakaminen projektiin liittyen on olennaista, jotta mielipiteet saadaan kerättyä.

Kaupunkialueilla, kuten Intiassa, Thaimaassa ja Itä-Euroopassa, printti- ja sähköinen media ovat oleellisia tiedon välittäjiä ja mielipiteisiin vaikuttajia. Näiden kautta tiedon jakaminen on oleellista ko. maissa. Median kanssa voi usein tehdä myös sopimuksia tiedon levittämisestä.

Osallistuminen pitää sijoittaa projektissa viimeistään vaikutusten tunnistamisen perään, sillä suurissa hankkeissa (isot tielinjaukset, padot ym.) vaikutukset ovat mittavia. Intensiivinen keskustelu paikallisten kanssa on tärkeää, sillä edessä saattaa olla esim. väestönsiirtoja. Näidenkin yhteydessä pitää tukia, miten vaikutuksia voidaan minimoida, kuinka uudelleensijoitus käytännössä hoidetaan ja miten ehkäistä, lieventää ja kompensoida siitä aiheutuvia vaikutuksia.

Osallistamisen tärkein tehtävä on rohkaista ihmisiä kertomaan, mitä he tulevista hankkeista ajattelevat. Haasteena on tarjota keinot, jotka ovat yhteneväisiä paikalliseen kulttuuriin ja tapoihin, esim. monissa kulttuureissa naiset voivat puhua vain naisille. Tutkimustiimi tulee valita siis kaikki vaatimukset huomioiden, jotta tutkimus onnistuu ja tulokset ovat luotettavia. Tiimi voi koostua yliopiston tutkijoista, paikallisen NGO:n edustajista, sosiaalityöntekijöistä tai työntekijöistä, joilla on yhteyksiä hallintoon esim. ministeriötasolle.

Yhteisöä ei pidä tutkia kiireellä, usein on esim. välttämätöntä, että tutkija asuu tutkimusalueella. Suurten tapaamisten sijaan pienet ryhmien tai yksilöiden haastattelut ovat hyviä. Kannattaa etsiä ryhmät, joissa ihmiset arjessaan toimivat (esim. työporukat, osuuskunnat, koulut tai pienyritykset) ja erityisesti ryhmät, joissa naiset toimivat. Haastattelujen rakenne vaihtelee kulttuureittain, mutta yleissääntönä on että kaikkea uutta ja tuntematonta (kuten komiteat) tulee välttää ja hyödyntää sen sijaan paikallisten mielekkäiksi kokemia ryhmiä. Eri kulttuurien arvojen huomiointi on tärkeää, jotkin yhteisöt saattavat antaa suuren arvon pyhille ja historiallisille paikoille, toiset taas eivät. Samoin jossain paikkakunnalla sosiaalinen yhteisö voi olla sosiaalisesti yhtenäinen, toisella ei. Nämä tulee ottaa huomioon ja menetelmät näiden yhteisöjen ymmärtämiseksi tulee kehittää kontekstin sisällä

Usein vaikutuksia kokevien ihmisten konsultoinnin/haastattelun suurin haaste on ymmärtävätkö he, kuinka heidän maailmansa voisi olla erilainen kuin mitä se nyt on tai osaavatko he kuvitella mitkä heidän tarpeensa ovat projektin toteuduttua. Kuvia tulisi käyttää tilanteen havainnollistamiseksi. Esim. pienoismalleja alueen kylistä ja hankkeen toiminta-alueesta ymmärretään yleisesti paremmin kuin pelkkiä puheita. Videonauha voi olla hyödyllinen tällaisten tietojen esittämiseen. Julisteet, kuvitetut pamfletit ja sarjakuvat ovat myös osoittautuneet tehokkaiksi lukutaitoisissa yhteisöissä; ne voidaan näyttää kouluissa, uskonnollisissa rakennuksissa, kaupoissa, klinikoilla, osuuskunnissa sekä muissa yhteisön toiminnan keskuksissa. Köyhien ihmisten osallistaminen vaatii suurempia ponnisteluja ja tähän on systemaattisesti budjetoitava varoja.

Tiedonkulun tulisi jatkua läpi projektin, asiakirjat tulee kääntää kohdeyhteisön kielelle ja usein visuaaliset esitykset prosessin kulusta ovat hyödyllisiä. Aikaisen vaiheen osallistaminen on syytä tehdä itse kohdeyhteisössä, mutta projektin aikana on hyvä pitää tapaamisia myös esim. pääkaupungissa, jossa ministeriöt sijaitsevat. Tällaisessa tapauksessa kohdealueella tulee pitää vielä

myöhempiä tapaamisia. Noin viisi avointa tapaamista on osoittautunut riittäväksi YVA-prosessin aikana. Ihmisten ja yhteisöjen, jotka ovat prosessiin osallistuneet, tulee nähdä osallistumisensa vaikutukset: huomata, että heitä on kuultu. Tämän voi toteuttaa systemaattisella toteutettavien taustaselvitysten luettelon, selvityksen luonnoksen ja lopullisen YVA/ SVA-selostuksen välittämällä. Osallistumisprosessiin on osoitettava riittävästi varoja, jotta se voidaan viedä läpi. Valitusmenettelyt tulee olla valmiina jo ennen prosessin alkua, eikä niitä tule lisätä ensimmäisen valituksen ilmaannuttua. Myös valitusmahdollisuus riippumattomaan kolmanteen osapuoleen tulisi tarjota. Pitkällä aikavälillä YVA-prosessin tulisi kehittää hallinnollisten ja yhdistyspohjaisten instituutioiden verkostoa, jotka voivat olla yhä vaivattomammin ja tehokkaammin vuorovaikutuksessa tulevien ympäristökysymysten ratkaisemiseksi ja osallistumisen toteuttamiseksi kohdeyhteisöissä. *”Just as project EAs should generate and be supported by sectoral EAs and national environmental plans, the public consultation process for individual projects should encourage the development of institutions to maintain public consultation routinely and on a widening scale.”*

Vaarat: Uuden politiikan innokas soveltaminen saattaa aiheuttaa konflikteja alueilla, jossa niitä ei ole aikaisemmin ollut. Projektin johtajat tulee olla tietoinen, että jos osallistumista ei ole projektin aiemmissa vaiheissa tehty, sen toteuttaminen voi olla vaikeaa. On varsin eri asia kysyä ihmisiltä mitä mieltä he ovat toteutettavasta projektista sen sijaan että kysyttäisiin, mitä jos tänne tulee tällainen hanke? Mitä heikompi hallinnon avoimuus on, sitä enemmän on panostettava mielipiteiden keräämiseen YVA:n aikana, sillä kansalaiset eivät siihen todennäköisesti ole tottuneet.

NGO:den hyödyntämisen ei tulisi koskaan syrjäyttää aikaa ja panostusta, joilla saadaan kohdealueen kansalaisten mielipiteet esiin ja jotka integroidaan projektin suunnitteluun. Kansanvälisillä järjestöillä (NGO:t) voi olla tiivis yhteistyö paikallisten NGO:den kanssa, mutta liian voimakas kansanvälinen toiminta voi aiheuttaa ongelmia (kuten rangaistuksia) paikallisen tason toimijoille. Kuitenkaan kansanvälisten NGO:den tietoja ja apua ei tule väheksyä, vaan niidenkin kannanotot pitää ottaa huomioon. Dokumentin lopussa on viiteluettelo.

Artikkeli löytyi WHO:n Impact Assessment - directory of references/resources –sivun kautta <http://www.who.int/heli/impacts/impactdirectory/en/index2.html>

Itse artikkeli: <http://siteresources.worldbank.org/INTSAFEPOL/1142947-1118039086869/20526287/Chapter7CommunityInvolvementAndTheRoleOfNGOsInEA.pdf>

Päivitysversiot:

1993 <http://siteresources.worldbank.org/INTSAFEPOL/1142947-1118039086869/20526290/Update5PublicInvolvementInEARequirementsOpportunitiesAndIssuesOctober1993.pdf>

1999: <http://siteresources.worldbank.org/INTSAFEPOL/1142947-1118039086869/20526299/Update26PublicConsultationInTheEAPProcessAstrategicApproachMay1999.pdf>

12. Lähde: **Asian Development Bank**, B. N. Lohani ym. 1997

Otsikko: ENVIRONMENTAL IMPACT ASSESSMENT FOR DEVELOPING COUNTRIES IN ASIA. VOLUME 1 - OVERVIEW.

Sisällön kuvaus:

Laaja opas (356 s.) YVA:n toteuttamiseen Aasialaisissa maissa. Opas vaikuttaa hyvin tekniseltä käsikirjalta, se sisältää paljon taulukoita ja kaavioita. Jäsenneily ja tiukasti noudatettu formaatti tuo kuitenkin selkeyttä, kun esitystapaan tottuu.

Sisällysluettelo tiivistettynä: 1) Johdanto, 2) Institutionaaliset näkökulmat YVA:n toteuttamiseen Aasiassa, 3) YVA:n menetelmät, 4) Lähestymistapoja vaikutusten ennakoimiseksi, 5) Riskin ja epävarmuudet YVA:ssa, 6) Taloudellinen analyysi, 7) Sosiaalisten vaikutusten arviointi, 8) Asiantuntijajärjestelmien sovelluksia, 9) Ympäristöseurantajärjestelmät, 10) Ympäristösuunnitelma ja -toimisto, 11) YVA-raportin valmistelu, 12) YVA-raportin tarkastus ja arviointi, 13) YVA:n tulevaisuuden trendit Aasiassa.

2.3 Roles and Responsibilities of Groups Involved in the EIA System: Kappaleessa määritetään aluksi tarvittavat termit (helpottaa ymmärrystä). ”Osallistuminen on tärkeää, jotta vaikutusalueen asukkaiden mielipiteet merkittävistä vaikutuksista saadaan projektin tietoon. Vaikuttava YVA ottaa näkemykset huomioon tai järjestää lieventää väistämättömiä vaikutuksia.” Kappaleessa listataan myös mahdollisia YVA-prosessien yhteistyötahoja ja taloudellisia vaatimuksia.

7.0 Social Assessment: Monet tässä kappaleessa käsitellyt menetelmät ja tekniikat ovat kehittyneet kahdenvälisen virastojen tai kehityspankkien kansanvälisissä kehitysyhteistyöprojekteissa. Siten ne keskittyvät ihmisiin, he ovat ensisijaiset edunsaajat. Asettamalla tarkat kehityspäämäärät suunnitelmaan, projektin päälliköille, lainanantajille ja hallituksille, voidaan varmistaa projektin hyödyt ja minimoida negatiiviset vaikutukset. Sosiaalisen ulottuvuuden tutkimusmenetelmiä löytyy valmiina, esim.

- social analysis (yhteiskunnallinen analyysi)
- gender analysis (sukupuolialyysi)
- indigenous peoples plans (alkuperäiskansojen suunnitelmat)
- involuntary resettlement plans (vastentahtoista uudelleensijoittamista koskevat suunnitelmat)
- cooperation with non-governmental organizations (yhteistyö NGO:den kanssa)
- use of participatory development processes (osallistavan kehityksen prosessien käyttö) and
- benefits monitoring and evaluation (hyötyjen seuranta ja arviointi)

Kappale sisältää 22 sivun verran tarkkoja ohjeita eri menetelmien käytölle ja esimerkkejä menneistä hankkeista.

Yhteiskunnalliset analyysit ovat tulossa vaadituksi osaksi vaikutusten arviointeja kehitysmaissa. Analyysin onnistumiseksi siinä tulee olla mukana sosiaalisten vaikutusten arvioinnin asiantuntijoita ja paikallisia asiantuntijoita, analyysissä pitää olla ainakin osittain osallistumismahdollisuuksia, analyysissä tulee käyttää niin paikallisia tietoa kuin tilastotietoja ja realistisia oletuksia kehityskäytännöistä (ei vain pahin–paras -vaihtoehtomalleja).

Vaikutusten arvioinnin vaiheisiin perehdytetään tarkasti. Liikkeelle lähdetään perusanalyysistä, sitten identifioidaan kohderyhmät, tutkitaan kohderyhmien tarpeet, vaatimukset ja vastaanottokyky: minkälaisia etuja ja hyötyjä he voivat hankkeesta saada tai mitä haitallisia vaikutuksia hankkeella heihin on. Metodien esittelyn yhteydessä on tapausesimerkkejä niiden käytöstä. Sosiaalisten vaikutusten analyysissä on tarpeen tutkia myös eri sukupuoleen liittyvät arvot, roolit, tarpeet, ja toiveet. Hankkeen mahdolliset kielteiset vaikutukset tulee tutkia, tähän liittyen tarkempi kohderyhmätutkimus on tarpeen (ketkä jäävät ulkopuolelle ja mistä syystä), osallistumisen suunnittelu tulee tehdä, yhteistyö NGO:den kanssa on usein tarpeen, projektin toimeenpanon toteutus sekä hyötyjen seuranta ja arviointi.

Hankkeessa on todennäköisesti osapuolina erityisen haavoittuvia ryhmiä. Heidän osaltaan tulee tutkia seuraavia asioita: vastantahtoiset väestönsiirrot ja niiden vaikutukset, väestönsiirtojen toimintasuunnitelma (tästä laaja ja yksityiskohtainen taulukko table 7-3, s. 7-13, eli adobe s.242, sekä tapausesimerkki Nepalista). Haavoittuvien ryhmien analyysiin kuuluu myös alkuperäiskansojen

tarkastelu, jälleen sukupuolianalyysi sillä ne voivat vaihdella valtaväestöstä (tapausesimerkkejä Filippiineiltä ja Bangladeshista).

Ihmisten terveyteen kohdistuvat vaikutukset tulee myös selvittää. Tähän WHO on julkaissut ohjeita. Aasiassa tärkeää on huomioida myös vektori-välitteidet taudit (Vector borne diseases), joita ovat mm. hyttysten levittämät (usein vakavat) taudit. Myös teollisuuden terveydelle aiheuttamat riskit tulee tunnistaa. Kappaleen lopussa on viitteitä tarkempaa tutustumista varten.

Artikkeli: http://envistek.files.wordpress.com/2012/02/env_impact.pdf

13. Lähde: **United Nations Environment Programme UNEP**, editors B. Sadler & M. McCabe, second edition 2002

Otsikko: ENVIRONMENTAL IMPACT ASSESSMENT TRAINING RESOURCE MANUAL

Sisällön kuvaus:

Opas on tarkoitettu tukemaan YVA:n toimintaedellytysten kehittämistä. Se on tarkoitettu työkaluksi kouluttajille, joilla on jo kokoemusta ja ymmärrystä YVA:sta. Opas on selkästi laadittu ja sisältää ydinasioita lyhyesti. Ei pitkää jaarittelua, helppolukuinen.

Topic 3. Public involvement: Sisältää osiot 1) Introduction, 2) Checklist, 3) Session outline 4) Reference list and further reading, 5) Training activities and 6) Support materials. Osallistuminen tulisi toteuttaa sekä alku- että loppuvaiheessa YVAa, alkuun vaikutusten tunnistamisen perään ja lopuksi YVA-raportin jälkeen ennen päätöksentekoprosessia. Kansalaisten osallistaminen on olennainen osa YVAa (*fundamental part of EIA*).

Oppaassa on esitelty muistilista osallistumisen järjestäjälle, ja se neuvoa mikä on osallistumisen tarkoitus ja mitä siltä halutaan. Keitä osallistumiseen kaivataan? Paikalliset ihmiset, hankkeen toimija/ hanketta vetävä taho (proponent), valtion virastot, NGO:t ja hankkeesta kiinnostuneet tahot. Osallistumiselle voi asettaa tiettyjä teesejä: syrjimätön eli kattaa kaikki sidosryhmät, avoin ja läpinäkyvä prosessi, relevantti: keskittyy asioihin jotka merkitsevät, reilu, vastuullinen: annetut näkemykset huomioidaan projektin edetessä sekä uskottava: prosessi lisää luottamusta toimijoiden välillä. Osallistumisprosessin suunnittelun tulee alkaa jo ennen itse YVA-hanketta, sillä prosessi vaatii tarkkaa etukäteissuunnittelua ja se ottaa aikaa. Suunnittelussa tulee miettiä ainakin seuraavat asiat:

- 1) *Who should be involved*
- 2) *What type and scope public involvement is appropriate*
- 3) *How should the public be involved*
- 4) *When and where should opportunities for public involvement be provided*
- 5) *How will the results of public involvement be used in the EIA and decision making process*
- 6) *What recourses are necessary or available to implement public involvement programme?*

Osallistumisprosessille tulee myös budjetoida varoja. Osallistumista voivat rajoittaa mm. köyhyys, maaseutu tai syrjäseudut tapahtuma-alueena, luku- ja kirjoitustaidottomuus, paikalliset arvot ja kulttuuri, eri kommunikointikielet, hallintojärjestelmät, sidosryhmät (voivat tuoda konflikteja), luottamuksellisuus (jos on hankkeen toteuttajalle tärkeää, voi vaikeuttaa aikaista osallistumista). Valittujen osallistumismenetelmien tulee sopia tai ne tulee räätälöidä sopiviksi ympäristöön, jossa ne toteutetaan ja ne tulee valita sidosryhmät huomioiden. Mahdolliset rajoittavat tekijät tulee myös suunnittelussa huomioida. Menetelmiä, niiden tavoitavuutta/hyvyttä sekä tarkkuutta vertailtu taulukossa 2, s.173 (s.95 adoben mukaan). Lisäksi taulukossa 3 (s.175/ s.97 adobe) on vertailtu perinteisen kuulemisen ja osallistavan sidosryhmätyöskentelyn etuja. Kappaleen lopussa on lähdeluettelo ja vinkkejä aihetta luotaavista teoksista.

Dokumentti: http://www.megworm.aun.edu.eg/sub/workshop3/eia_teachers_manual_mining.pdf

14. Lähde: **EIA Centre, School of Planning and Landscape University of Manchester**, Christopher Wood, 2003

Otsikko: ENVIRONMENTAL IMPACT ASSESSMENT IN DEVELOPING COUNTRIES: AN OVERVIEW

Sisällön kuvaus:

Raportti YVA-arviointien tilasta kehitys- ja kehittyvissä maissa. Kattava ja tapausesimerkein varusteltu raportti arviointien nykytilan ongelmista ja sen kehittämismahdollisuuksista. Raportti alkaa hyvällä vertailevalla taulukolla hyvän YVA:n periaatteista ja niiden tämänhetkisestä toteutumisesta kehitysmaiden hankkeissa. Raportti hyödyntää tieteellisiä julkaisuja ja on selkeä lukea.

"...emerging EIA systems are developing rapidly, learning from existing systems, and adapting EIA techniques to their own needs (Glasson ym. 1999)"

As in the developed world, only widespread popular demand for environmental improvement will ensure that effective EIA systems are introduced in developing countries. Since the pace of change is so much greater in developing countries, it would be appropriate for a greater proportion of the world's EIA expertise (appropriately adapted) and resources to be devoted to them if real progress towards sustainable development is to be made.

Artikkeli: <http://www.sed.man.ac.uk/research/iarc/ediais/pdf/Wood.pdf>

15. Lähde: **Robert Chambers and Linda Mayoux**, Submitted to the EDIAIS Conference on "New Directions in Impact Assessment for Development: Methods and Practice" University of Manchester, UK 24-25 November, 2003

Otsikko: REVERSING THE PARADIGM: QUANTIFICATION AND PARTICIPATORY METHODS

Sisällön kuvaus:

Vaikutusten arvioinnin kansainvälisen konferenssin pohjalta tehty raportti, joka sisältää paljon relevantteja käytännön toteutukseen liittyviä neuvoja.

Abstract

In recent years there has been increasing interest in 'integrated impact assessment', using varying combinations of quantitative, qualitative and participatory methods. However participatory methods have often been relegated to a 'politically correct' frill to the more serious task of 'expert' quantitative and qualitative research. It is commonly assumed firstly that rigorous quantitative data can only be produced by questionnaire surveys or scientific measurement and secondly that participatory approaches only generate qualitative insights.

This paper discusses numerous experiences and innovations since the early 1990s which show both these assumptions to be false. It argues that participatory methods should form the basis, not an optional frill, for monitoring, evaluation and impact assessment. When used well, participatory approaches and methods can generate both qualitative insights and usually more accurate quantitative data than more conventional approaches and methods. They are also far more cost-effective and can form a sound basis for much better targeting and focusing of more expensive quantitative and qualitative investigation to where they are really needed. Although empowerment of participants cannot be assumed, participatory methods have the potential to substantially increase the downward accountability of the development process and contribute in and of themselves to empowerment and civil society development. The main challenge for wider use and acceptance of participatory methods is not so much any inherent limitations to rigour and reliability of the data produced compared with conventional quantitative methods. It is rather how to preserve their potential for enabling very poor women and men to really have a voice in definitions and

policies for pro-poor growth and civil society development in the face of institutional prejudice against a process which challenges conventional norms of expertise and vested interests.

Artikkeli: <http://www.iapad.org/publications/ppgis/Chambers-Mayoux.pdf>

16. Lähde: **Caribbean Water and Wastewater Association 9th Annual Conference & Exhibition at Chaguaramas, Trinidad, 2 - 6 October 2000**

Otsikko: ENVIRONMENTAL PLANNING FOR SUSTAINABLE URBAN DEVELOPMENT

Sisällön kuvaus:

Kestävän kaupunkisuunnittelun opas, kappaleen 4 lopussa "Stakeholder Participation". Englanninkielinen käännös alkuperäisestä raportista. Osallistumisen kuvaus on varsin lyhyt ja kattaa vain pääkohdat osallistumisen tavoitteista. Vuonna 2000 Italiassa pidetyssä konferenssissa vesihuolto- ja sanitaatiojärjestöt olivat lausuneet uuden osallistumissuuntauksen olevan tarpeellinen: sen tulisi olla hyvän hallintatavan mukaista, osallistuminen tulee taata prosessin kaikissa vaiheissa kaikille sidosryhmille, erityisesti kuluttajille ja palveluiden tarjoajille.

Syitä osallistumiselle ovat mm.

(a) Strategy (Strategiat)

- Governments now face more complex development issues.
- Laws and regulations will only work with willing compliance
- Resource allocation, protection and sustainability are more difficult.
- Community groups must understand each other's interests.
- Social and economic equity in resource management must be evident.

(b) Opportunity (Mahdollisuudet)

- For information exchange.
- Demanded by interest groups
- Desired by decision-makers
- Generates solutions to problems
- Required by law and/or policy
- Obtains consent or support
- Facilities implementation
- Joint analysis often resolves conflicts

Artikkeli: <http://www.bvsde.paho.org/bvsaidis/cwwa9/will.pdf>

17. Lähde: **E. Plate, M. Foy and R. Krehbiel/ New Relationship Trust**

Otsikko: BEST PRACTICES FOR FIRST NATION INVOLVEMENT IN ENVIRONMENTAL ASSESSMENT
REVIEWS OF DEVELOPMENT PROJECTS IN BRITISH COLUMBIA

Sisällön kuvaus:

Raportti alkuperäiskansojen oikeuksia ajavan tahon sisällyttämisestä ympäristösuunnitteluhankkeisiin. First Nations koostuu alkuperäiskansojen edustajista. Raporttia varten tehtiin tutkimus British Columbian alueella Kanadassa haastatellen YVA-prosesseissa mukana olleita First Nations -edustajia, tapaustutkimuksena kolmesta YVA-prosessista British Columbian alueella ja muun taustatutkimuksen keinoin. Raportti luotaa alkuperäisväestön kokemia ongelmia YVA-prosessissa ja ratkaisumahdollisuuksia näihin.

"We believe that the Best Practices reported herein are relevant for most First Nations in BC."

Raportti alkaa laajalla taulukolla, jossa on listattu parhaita käytäntöjä alkuperäiskansojen sisällyttämiseksi YVA-suunnitteluun. Taulukko on kattava ja havainnollistava.

"The Best Practices recommended in Table 1 should be used together with the toolkit that has been developed by the First Nations Environmental Assessment Technical Working Group to assist First Nations in their participation in EA processes in British Columbia."

Artikkeli: <http://www.newrelationshiptrust.ca/downloads/environmental-assessments-report.pdf>

18. Lähde: Songnian Li, Xincheng Guo, Xiaohong Ma, and Zheng Chang / Photogrammetric Engineering & Remote Sensing, 2007

Otsikko: TOWARDS GIS-ENABLED VIRTUAL PUBLIC MEETING SPACE FOR PUBLIC PARTICIPATION

Sisällön kuvaus:

Tieteellinen julkaisu esittelee kehitysehdotuksen julkisten osallistumistilaisuuksien parantamiseksi. Usein YVA-hankkeisiin osallistuminen suoritetaan ainakin osittain julkisten keskustelu- ja tiedotustilaisuuksien kautta. Ongelmana näissä on mm. riittämättömät mahdollisuudet tutustua hankkeeseen liittyviin tietoihin, tehokas keino osallistua muutoin kuin tilaisuuksiin saapumalla ja vaikeudet selittää paikkatietokäsitteitä keskustelun aikana. Tutkimus tarjoaa kunnallisen YVA:n esimerkkitaapauksessa integroituja GIS-pohjaisia virtuaalisia kokoustiloja. Järjestelmä tarjoaa uuden tavan osallistaa ihmiset, sekä kohdistaa heidän huolensa tarkemmin helpottamalla tiedonsaantia. Myös ymmärrys suunnittelukäytännöistä ja ennakoiva osallistuminen julkisiin tilaisuuksiin lisääntyy.

Julkaisussa lähdetään liikkeelle GIS-pohjaisen järjestelmän suunnittelusta ja metodeista. Artikkelissa ohjataan järjestelmän kehittämiseen, prototyypivaiheeseen ja tulosten mallinnukseen.

Artikkeli: http://info.asprs.org/publications/pers/2007journal/june/2007_jun_641-649.pdf

Artikkeli löytyi WHO:n lähdeluettelon teosten etsinnän yhteydessä (WHO:n sivu <http://www.who.int/heli/impacts/impactdirectory/en/index9.html>)

19. Lähde: Uuden-Seelannin Ympäristöministeriön www-sivut, Urban design toolkit

Otsikko: ENCOURAGING COMMUNITY INVOLVEMENT AND INFORMING INITIATIVES

Sisällön kuvaus:

Kattava sivusto osallistumismenetelmistä ja sidosryhmien informoinnista. Sivustolla on myös lähdetiedot ja lisälukemista löytyy hyvin. Tässä "kappaleessa" perehdytään yhteisön tapaamiseen, työpajatoiminnan suunnitteluun, fokusointiryhmään, interaktiiviseen mielipiteiden ilmaisuun (interactive display), interaktiivisiin kaupunkirakennemalleihin, osallistumisen arviointiin, suunnittelu- ja tiedotustilaisuuksien työpajatoimintaa, neuvonantajaryhmän perustamiseen, skenaarioiden rakentamiseen ja kaupunkisuunnittelupeleihin. Jokaisen näiden menetelmän kohdalla kerrotaan mikä se on, mihin sitä kannattaa hyödyntää, miten se toteutetaan ja lisäksi on viitteet tarkempaa tutustumista varten.

Www-sivut: <https://www.mfe.govt.nz/publications/urban/urban-toolkit-2009/html/page5.html>

20. Lähde: **Kanadan ympäristöarvioinnin viraston Osallistumisen www-sivut**

Otsikko: PUBLIC PARTICIPATION GUIDE

Sisällön kuvaus:

Kanadan hallituksen alainen virasto, jonka sivuilta löytyy opas osallistumisen järjestämiseen ympäristöhankkeissa. Opas koostuu kolmesta pääjaksosta: 1) All readers, 2) Federal Authorities ja 3) Practitioners. Viimeisessä käytännön tekijöille suunnatusta osiosta löytyvät kappaleet: Osallistumisen suunnittelu (4), Osallistumisen toteuttaminen (5) sekä Prosessin arviointi ja kommunikoinnin tulokset (6). Viidennessä kappaleessa kerrotaan, että osallistumisprosessin onnistuminen riippuu suunnittelun perusteellisuudesta, toimintojen hallinnasta ja projektiryhmän ammattitaidosta. Osallistumisen etukäteissuunnittelulla on siis iso merkitys.

Käytännön toteutuksessa opas listaa seuraat pääkohdat:

1. Prepare a Public Participation Plan (Tee osallistumissuunnitelma)
2. Implement the Plan
 - Provide Early Notice (Tiedota varhain)
 - Provide Information (Tarjoa tietoa)
 - Implement Activities (Toteuta osallistumistoimet)
 - Monitor and Adapt Activities (Seuraa ja sopeuta osallistumistoimia tapauskohtaisesti)
 - Review and Record Input (Tallenna tulokset)
 - Analyze and Incorporate Input (Analysoi ja sisällytä palaute)
 - Provide Feedback (Tarjoa palaute osallistumisesta)
3. Evaluate the Process (Arvioi osallistumisprosessi)

Mielekkään yleisön osallistumisen varmistavat 8 eri tekijää:

1. Varhainen tiedonanto
2. Saatavilla oleva tieto
3. Jaettu tieto
4. Herkkyys yhteisön arvoja kohtaan
5. Järkevä ajoitus
6. Osallistumisen asianmukainen taso
7. Mukautuva prosessi
8. Läpinäkyvät tulokset

Listauten jälkeen opas erittelee kohta kerrallaan, mitä mikäkin ohje tarkoittaa ja miten se käytännössä toteutetaan. Esimerkiksi aikaisen tiedottamisen etuja on mm. yleisö voi päättää ovatko he vaikutusalueella tai kiinnostuneita koko prosessista, tai tarvitsevatko he enemmän tietoa päätöksensä tekemiseen. Tietoa hankkeesta voi jakaa esim. nettisivujen, sanomalehti-ilmoitusten, kirjallisen tiedotuskirjeen, flyereiden tai radiotiedotteiden välityksellä. Aikaiseen osallistumiseen tulee myös rohkaista, sillä silloin tiedot saadaan aikaisessa vaiheessa myös YVA-prosessiin. Tiedon jakamisesta ohjeistetaan mm. seuraavaa: tuota ei-tekniinen, selkokielineen kuvaus projektista, havainnollista selkeällä kartalla ja esim. ilmakuvalla, kuvaile ympäristövaikutukset jos mahdollista, tarjoa tieto osallistumismahdollisuuksista (paikka, aika, yleinen aikataulukutus) ja suunnittelijoiden yhteystiedot.

Opas on laaja-alainen ja sisältää kohta kohdalta ohjeita osallistumisen järjestämiseksi. Alun johdanto-osiossa löytyy myös teoreettisempaa taustaa sitä kaipaaville.

Oppaan sisällysluettelo ja aloitussivu: <https://www.ceaa-acee.gc.ca/default.asp?lang=En&n=46425CAF-1&offset=1&toc=hide>

Kappale 5: <https://www.ceaa-acee.gc.ca/default.asp?lang=En&n=46425CAF-1&toc=hide&offset=7>

Koko Dokumentti: [http://www.ceaa.gc.ca/46425CAF-50B2-408D-A2A4-EDFAD2A72807/Public Participation Guide.pdf](http://www.ceaa.gc.ca/46425CAF-50B2-408D-A2A4-EDFAD2A72807/Public%20Participation%20Guide.pdf)

21. Lähde: **The Regional Environmental Center** for Central and Eastern Europe (REC) 1996

Otsikko: BEYOND BOUNDARIES - THE INTERNATIONAL DIMENSIONS OF PUBLIC PARTICIPATION FOR THE COUNTRIES OF CENTRAL AND EASTERN EUROPE

Sisällön kuvaus:

Opas koostuu teoriaosuudesta, tapaustutkimusesimerkeistä eri maissa toteutetuista ympäristöhankkeista sekä liiteosiosta, jossa mm. tapaustutkimusten tutkimuskysymykset, kahdenväliset ja alueelliset sopimukset, sekä kirjallisuutta. Sisällysluettelo antaa hyvän kuvan:

Preface 5

Part I: International Dimensions 7

- Chapter 1: The International Dimensions of Public Participation 9
- Chapter 2: Necessary Elements for Public Participation 17
- Chapter 3: Public Participation and International Agreements 27
- Chapter 4: Public Participation Through International Mechanisms 35
- Chapter 5: Public Participation in the Transboundary Context 45
- Chapter 6: The European Union and Public Participation 57
- Chapter 7: Multilateral Lending Institutions and Public Participation 65
- Chapter 8: Conclusion 79

Part II: Case Examples from Central and Eastern Europe 81

Albania: Karavasta Lagoon Management Plan 85

- Bulgaria: Toxic Waste Importation in Burgas 89
- Croatia: Hydro Electric Dam, Power Plant Project in Noveberje 93
- Czech Republic: Motorway Brno-Dresden 97
- Estonia: Lake Peipsi 101
- Hungary: Gare Hazardous Waste Incinerator Case 105
- Latvia: Natural Resources Tax Law 109
- Lithuania: Construction in Butinge 113
- FYR Macedonia: Ohrid Lake 115
- Poland: Mohovce Nuclear Plant 119
- Romania: Retezat National Park 121
- Slovak Republic: Alluvium Morava-Morava River Flood Plains 125
- Slovenia: Krsko Nuclear Power Plant 129

Final Lessons

Oppaan sivulta 14 (adobe s. 16) löytyy hyödyllinen tiivistelmä kappaleiden sisällöstä. 1) Kansainväliset ohjeistot ja mitä hyötyjä ne osallistumisen suunnitteluun tuovat, 2) Mitä välineitä onnistunut osallistumisprosessi vaatii, esim. NGO:den osallistumismahdollisuudet, tiedon vapaus, ja mitä on "nonformal participation". 3) Kuvataan kansainvälisen lainsäädännön vaikutuksia osallistumisprosessiin, 4) esittelee yksityiskohtaisempia mahdollisuuksia ja esimerkkejä kolmoskappaleessa kuvattuihin prosesseihin vaikuttamiseksi, 5) kuvataan esimerkkiä kansainvälisistä oikeudesta ja velvollisuuksista osallistumisen järjestämiseen liittyen (kaksi kv-sopimuksen esittelyä). 6) Esittelee kansalaisten osallistumisen mahdollisuuksia Euroopassa, ja 7) esittelee kansainvälisiä rahoitusmekanismeja hankkeiden toteuttamista varten. Kahdeksannessa kappaleessa summataan, mitä valtiot ja kansalaisjärjestöt voivat tehdä ja mitä täytyy tehdä osallistumisen parhaaksi

onnistumiseksi niin kansalaisten kuin viranomaistenkin kannalta ja sekä kotimaassa, että rajat ylittävissä hankkeissakin.

Oppaan toisessa osassa esitellään laajasti eri maissa toteutettuja ympäristöhankkeita. Hankkeet ovat pääosin suuria, maiden rajat ylittävien teiden tai vesivoimapatojen rakentamista, kansallinen lainsäätöprosessi, luonnonsuojelualueen perustaminen ym. Osa on rahoitettu kansanvälisten rahastojen tai ohjelmien kautta (esim. Maailmanpankki).

Opas löytyy REC:n sivuilta ”public participatory” -hakusanalla tai linkistä:

http://documents.rec.org/publications/BeyondBoundaries_Sept1996_EN.pdf

REC:n www-sivut: <http://www.rec.org/>

22. Lähde: **Frank Vanclay/ Itä-Suomen yliopiston/ Luonnonvarat, ympäristö ja yhteiskunta (LYY) courses, 2012**

Otsikko: NEW DEVELOPMENTS IN SOCIAL IMPACT ASSESSMENT

Sisällön kuvaus:

Professori Frank Vanclayn power point -esitys Itä-Suomen yliopistossa järjestetyltä kurssilta ” LYY course on methods and theory 2012”. Vanclay esittelee sosiaalisten vaikutusten arvioinnin pääkohtia ja perusteita. Dokumentin lopussa on kirjallisuusluettelo jatkoperehtymistä varten.

Ympäristövaikutukset alkavat vasta, kun ensimmäinen lapiollinen maata on kaivettu. Sosiaaliset vaikutukset taas alkavat välittömästi, kun tieto, vaikkapa vain huhu, uudesta hankkeesta leviää. SVA on erillinen tehtävä YVA:n sisällä, se on prosessi, jossa hallitaan hankkeeseen liittyviä sosiaalisia kysymyksiä, käytännön ja tutkimuksen välinen paradigma. SVA:n hyötyjä ovat mm.

- a) yhteisöille: enemmän sanavaltaa päätöksenteossa, yhteisön elävöittäminen, sosiaalinen pääoma kasvaa, haitalliset vaikutukset vältetään ja projektin hyödyt maksimoidaan
- b) yksityiselle sektorille: suhteet yhteisöihin paranevat, työvoimaa, tärkeät sidosryhmät, kalliit erehdykset vältetään, tulevaisuudessa maksettavien korvausten riski pienenee, parantunut tontti/ sijaintivalinta
- c) valtion virastot/ viranomaiset: parempaa tietoa, joiden pohjalta tehdä päätöksiä

Nykyisiä hyviä käytäntöjä ovat mm: luodaan osallistava prosessi ja keskusteleva tila, jossa yhteisö voi keskustella toiveistaan tulevaisuuden suhteen, tällöin todennäköiset vaikutukset hyväksyttävämpiä, saadaan hyvä käsitys vaikutuksia kokevista yhteisöistä, tunnistetaan yhteisöjen tarpeet ja toiveet, sekä voidaan ennustaa sosiaalisia muutoksia (ks. dia ”current good practice 1 & 2”).

Poimintoja esityksen ”iskulauseista”

- Yhteisö ei koskaan ole homogeeninen, käytä siis aina monikkomuotoa (yhteisöt, yleisö jne.)
- Hankkeen vaikutukset jakautuvat aina epätasaisesti
- Toisen ja kolmannen tason vaikutukset aiheuttavat yleensä enemmän vahinkoja, kuin ensimmäisen tason vaikutukset
- Yleensä kaikki projektit aiheuttavat itse kaikki vaikutukset, siksi on tärkeämpää järjestää jatkuva seuranta ja mukautuva vahinkojen hallinta, kuin ennustaa vaikutuksia tai tutkia tarkistuslistoja
- Usein suurin sosiaalinen vaikutus on pelko ja ahdistus tulevaa hanketta kohtaan
- Tärkein asia prosesseissa on luottamus

Dokumentti: https://www.uef.fi/documents/1336630/1336643/Vanclay_230412.pdf/66138ee4-d26f-44f9-811f-387531dae179

23. Lähde: **Economic Comission for Europe**

Otsikko: GUIDANCE ON PUBLIC PARTICIPATION IN ENVIRONMENTAL IMPACT ASSESSMENT IN A TRANSBOUNDARY CONTEXT

Sisällön kuvaus:

YK:n talousosaston opas osallistamisen järjestämisen rahoitukseen. Opas painottuu pääasiassa taloudellisiin seikkoihin, mutta tapaustutkimuksina esitellään lyhyesti erilaisia YVA-hankkeita ja niiden osallistumisprosesseja. Esimerkiksi kansainvälisen öljyputken rakentamishankkeessa (Azerbajjan-Georgia-Turkey) osallistumisprosessi koostui seuraavista vaiheista: tiedottaminen hankkeen alkamisesta, mainoksia paikallismediassa sekä kansallisella tasolla, järjestettiin kuulemis- ja tiedotustilaisuuksia, julkaistiin ja levitettiin kirjasia YVA-hankkeen etenemisestä, järjestettiin 30 tapaamispistettä tulevalle putkilinjalla.

Dokumentti: <http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/documents/2006/eia/ece.mp.eia.7.pdf>

2. HAKUSANA: STRATEGIC ENVIRONMENTAL ASSESSMENT

24. Lähde: **Euroopan komissio, www-sivut 2014/ 2001**

Otsikko: STRATEGIC ENVIRONMENTAL ASSESSMENT

Sisällön kuvaus:

Komission SEA-sivut sisältävät itse SEA-direktiivin ja siihen liittyviä dokumentteja, tutkimuksia ja julkaisuja. SEA on poliittisen päätöksenteon tueksi kehitetty menetelmä, joka ei suoraan korvaa YVAa, vaan helpottaa strategisia poliittisia päätöksiä. SEA tulee tehdä direktiivin määrittämässä prosesseissa, joissa päätetään mm. maataloudesta, metsä- ja kalataloudesta, energiantuotannosta, turismista ja kaupunkisuunnittelusta.

SEA and Integration of the Environment into Strategic Decision-Making - 2001 -dokumentin tiivistelmässä listataan kaksi tärkeää asiaa yleisön osallistumiseen liittyen: SEA tarvitsee läpinäkyvän osallistumisprosessin ja päätöksentekoprosessin sekä sidosryhmiä ja yleisöä tulisi rohkaista ajattelemaan mahdollisimman strategisesti, jotta vältetään SEA:n muuttuminen ”nurkkakuntaisten ajatusten esittämisprosessiksi”.

Www-sivut: <http://ec.europa.eu/environment/eia/sea-legalcontext.htm> ja <http://ec.europa.eu/environment/eia/sea-support.htm>

Dokumentti: http://ec.europa.eu/environment/eia/sea-studies-and-reports/pdf/sea_integration_xsum.pdf

25. Lähde: **IAIA International association for impact assessment, 2012**

Otsikko: STRATEGIC ENVIRONMENTAL ASSESSMENT BETTER PRACTICE GUIDE – methodological guidance for strategic thinking in SEA

Sisällön kuvaus:

Strategisen ympäristöarvioinnin opas, s. 30 (adobe s. 31) listaa taustatyöhön liittyviä pääkohtia, joista neljänenä on ”keskustelu ja yhteydenpito sidosryhmien kanssa”. Tämä kuvataan välttämättömäksi osaksi prosessia, jotta tiedon välitys, verkostoituminen, sidosryhmien sitoutuminen ja yleisön osallistuminen voidaan varmistaa. S. 42 (adobe s. 43) eteenpäin kerrotaan arvioinnin käytännön toteutuksesta. Ensi tulee määrittää arvioinnin tavoitteet, myös ongelmien etukäteisarviointi helpottaa prosessin läpiviemistä. Osallistamistamisen ajoitusta opastetaan sivulla 47 (48), mutta siitä todetaan vain, että riippuen asiayhteydestä ja sopivista tekniikoista, osallistaminen on hyvä toteuttaa ”critical decision factors” -vaiheen aikana. Oppaassa ei myöskään mainita erityisiä menetelmiä arvioinnin toteuttamiseksi, vaan listataan nopeasti menetelmien vaihtelevan kevyestä aivoriihestä moniportaiseen osallistumisprosessiin.

Dokumentti: <http://www.iaia.org/publicdocuments/special-publications/SEA%20Guidance%20Portugal.pdf>

26. Lähde: **OECD Organisation for economic co-operation and development, DAC Guidelines and Reference Series, 2006**

Otsikko: APPLYING STRATEGIC ENVIRONMENTAL ASSESSMENT GOOD PRACTICE GUIDANCE FOR DEVELOPMENT CO-OPERATION

Sisällön kuvaus:

Selkeä, havainnollinen ja lukuisilla tapausesimerkeillä varustettu SEA:n toteuttamisen opas kehitystyöhön. Osallistuminen on olennainen osa SEA-prosessia. Osallistumisen suunnittelu tulee tehdä SEA-kontekstin luomisessa (suunnitteluvaihe) ja osallistumistoimet toteutetaan prosessin toteutuksen aikana jatkuvatoimisesti. Osallistamisen suunnittelun seurauksena relevantit sidosryhmät tulisi tavoittaa ja saada osaksi prosessia, osallistuminen on myös elintärkeä osa SEA:a. Osallistumisprosessin tulee tarjota osallistumismahdollisuuksia ja mahdollisuuden vaikuttaa päätöksentekoon. Myös sidosryhmien erityistarpeet (esim. opastus prosessin kulusta) tulee huomioida: *” One of the challenges is to ensure that public engagement is meaningful and not just a case of providing detailed, rigorous and comprehensive information. The engagement process must provide an opportunity to influence decisions. Stakeholders groups identified as most affected by a given PPP may be politically and or socially marginalized and have little or no prior experience in providing input to decision making.”* Osallistumisen tulisi olla myös jatkuvaa ja tässä prosessissa tulee korostaa yhtäläisesti positiivisia ja negatiivisia vaikutuksia. SEA-raportin luonnos tulee olla yleisön saatavilla sovitussa ajassa.

Menetelmiä on useita, jos käytetään julkisia tilaisuuksia on todennäköisesti hyödyllisempää jakaa osallistujat pieniin ryhmiin, jotta kaikkien ääni saadaan kuuluville, etteivät vain muutamat rohkeat käytä suuressa tilaisuudessa puheenvuoroja. Herkkien yhteisöjen mielipiteiden keräämiselle on myös olemassa lukuisia eri metodeja [ei lueteltu erikseen raportissa].

Dokumentti: <http://www.oecd.org/dac/environment-development/37353858.pdf>

27. Lähde: **World Bank**

Otsikko: STRATEGIC ENVIRONMENTAL ASSESSMENT TOOLKIT

Sisällön kuvaus:

Maailmanpankin www-sivusto, joka tarjoaa SEA:n työkaluoppaan. Sivustolla on useita eri osioita liittyen SEA:n eri vaiheisiin. Kattava tiedonlähde, jonka kautta pääsee käsiksi muidenkin organisaatioiden julkaisuihin.

Key elements -sivulla kerrotaan osallistumisesta: Huomioitavia seikkoja osallistumisen suunnittelussa

- Kuinka monta ihmistä tulee haastatella,
- Kuinka otanta tehdään,
- Mitkä menetelmät tavoittavat eri sidosryhmät,
- Määritä vaikutuksen alaiset ihmiset, älä raja kuulemista vain NGO:hin, itsenimitettyihin yhteisön tiedottajiin, tai yksityisiin organisaatioihin
- Määritä sidosryhmät, joilla ei välttämättä ole pääsyä internetiin, jotka eivät ole kirjastojen vaikutusalueella, puhuvat eri kieltä, ovat luku- tai kirjoitustaidottomia, on kulttuurisia erkoisuuksia tai muita seikkoja, joiden takia heidät tulee huomioida erikseen.

Kappaleessa viitataan EIA sourcebook:iin, joka on referoitu jo jaksossa 1. Lisäksi muita dokumentteja löytyy mm. a Handbook for Public Participation in Environmental Assessment in Southern Africa ja UNESCO best practices in citizen participation and urban governance: <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/TOPICS/ENVIRONMENT/0,,contentMDK:21309011~pagePK:148956~piPK:216618~theSitePK:244381~isCURL:Y,00.html>

Aloitussivu:

<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/TOPICS/ENVIRONMENT/0,,contentMDK:20885941~menuPK:2450778~pagePK:148956~piPK:216618~theSitePK:244381,00.html>

28. Lähde: **Canadian Environmental assessment agency**

Otsikko: THE CABINET DIRECTIVE ON THE ENVIRONMENTAL ASSESSMENT OF POLICY, PLAN AND PROGRAM PROPOSALS

Sisällön kuvaus:

Kanadan hallituksen SEA-sivusto, lähinnä lainsäädännöllisiä julkaisuja ja ohjeita paikallishallinnoille. Kabinetin direktiivissä ympäristövaikutusten arvioinnista politiikasta, suunnitelmista ja ohjelmista ohjeistetaan kansalaisten huolien selvittämisestä. Ne voisivat sisältää

1. taloudellisen ja sosiaalisen analyysin käynnissä olevasta prosessista/ suunnitelmasta
2. jatkuvatoiminen keskustelu mekanismeista
3. osastojen ja virastojen asiantuntijat
4. kotimaisten ja ulkomaisten NGO:den mielipiteet
5. provinssien, territorioiden ja kuntien valtuustojen mielipiteet, sekä
6. alkuperäiskansojen, inuiittien, metissien ja aboriginaalien ryhmät.

Direktiivissä ohjeistetaan myös raportoinnista.

Www-sivut: <http://www.ceaa.gc.ca/default.asp?lang=En&n=B3186435-1>

29. Lähde: **Britannian hallituksen www-sivut**

Otsikko: A PRACTICAL GUIDE TO THE STRATEGIC ENVIRONMENTAL ASSESSMENT DIRECTIVE

Sisällön kuvaus:

Iso-Britannian hallituksen SEA-sivut, joiden kautta löytyy opas SEA:n käytännön toteuttamiseen. Opas on visuaalisesti selkeä, otsikointi on täsmällistä ja käytännön ohjeita on annettu. Osallistumisesta todetaan: Yleisön kuuleminen aikaisessa vaiheessa (eli raportin päämääriä mietittäessä) voi tarjota hyödyllistä tietoa sekä sidosryhmien mielipiteitä hankkeesta, joilla on merkitystä jo suunnitelmien kannalta. Tämä voi myös vähentää myöhemmin ilmaantuvia ongelmia, jotka voisivat hidastaa suunnittelua.

Kuulemiselle tulee varata tarpeeksi aikaa, usein on myös hyvä tehdä suunnitelma, miten kuuleminen käytännössä toteutetaan, jotta kaikki vaiheet muistetaan toteuttaa ja lakisääteiset asetukset tulee täytettyä. Suunnitelmassa voidaan listata mitä kuulemismenetelmiä aiotaan käyttää, mitä tietoa ja dokumentteja tullaan jakamaan sidosryhmille, ja miten palaute toteutetaan. Tehokas kuulemisprosessi vaatii asiantuntijoita, jotka tietävät miten prosessi viedään läpi. Kuulemisen muoto ja ihmisten osallistuminen vaihtelee hankekohtaisesti riippuen hankkeen luonteesta ja suuruudesta. Esim. paikallisten toimijoiden on usein vaikea nähdä kokonaisuutta aluetasolta, koska he eivät ole aluetason toimijoita. Vastaavasti taas aluetason toimijat eivät välttämättä kykene kommentoimaan aluetason vaikutuksia. Siksi on tärkeää tiedostaa, että osallistujat ovat erilaisia ja osallistaa sidosryhmät heidän omien "tasojensa" mukaisesti ("participants are involved at appropriate levels"). On myös hyvä muistaa, että osallistujat haluavat osallistua prosessiin eri tavoin: toiset haluavat aktiivisiksi osallisiksi, toisille riittää, että he saavat tietoa asioista. Osallistujien toiveita osallistumisen tasosta tulee siis kuunnella ja toteuttaa sitten mahdollisimman sopivat tavat osallistua. Listat kuulluista tahoista laajenee ja muuttuu yleensä SEA:n edetessä, myös aiheet nousevat ja vähenevät.

SEA:n vaiheista on esitetty hyvä taulukko s. 24

Www-sivut: <https://www.gov.uk/government/collections/strategic-environmental-assessments>

Dokumentti:

https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/7657/practicalguide_sea.pdf

30. Lähde: **OECD iLibrary, 2012**

Otsikko: STRATEGIC ENVIRONMENTAL ASSESSMENT IN DEVELOPMENT PRACTICE – A REVIEW OF RECENT EXPERIENCE

Sisällön kuvaus:

SEA-hankkeiden tapausesimerkkejä esittelevä kirja OECD:n nettikirjastossa. Kirja koostuu johdantokappaleista ja useista tapausesimerkeistä. Kirjastossa kappaleet ovat luettavina ilmaiseksi verkossa, mutta niitä ei voi ladata omalle koneelleen, myöhemmin tätä työtä jatkaessa löytyi kuitenkin koko dokumenttikin.

Tapaustutkimusesimerkit ovat suhteellisen napakoita ja menetelmiä on niissä kuvailtu vain päällisin puolin. Mm. Vietnam Quan Nam Vesivoimalaitoksen -SEA:ssa kerrotaan sosiaalisten ja taloudellisten vaikutusten arvioinnin tekemisestä: "Arvioinnin toivat uskottavuutta hallituksen kanssa käytyihin neuvotteluihin, myös projektin hyväksyttävyyden ja ymmärryksen menetelmistä kasvoi hankkeen edessä niin hallituksen kuin paikallisen väestön puolella. Vaikka haastattelututkimus vei paljon aikaa, panostaminen osallistumisprosessiin vaikutti selvästi kuulemisen onnistumiseen".

Dokumentin www-osoite: http://www.oecd-ilibrary.org/development/strategic-environmental-assessment-in-development-practice_9789264166745-en

Koko Dokumentti: <http://www.environmental-mainstreaming.org/documents/SEA%20Progress%20Report%20-%20published%20document%204311271e.pdf>

31. Lähde: **WHO consultation meeting, Rome, Italy, 8-9 June 2009**

Otsikko: HEALTH AND STRATEGIC ENVIRONMENTAL ASSESSMENT

Sisällön kuvaus:

WHO:n konferenssiraportti ja tutkimusliitteet. Raportissa varsin lyhyet johdantokappaleet, joissa kerrotaan pääasiat Health impact assessment (terveysvaikutusten arvioinnista) ja SEA:sta. Alakappale 4.4 käsittelee osallistumista:

"Usein osallistuminen on rajoitettua ja varsin myöhäisessä vaiheessa prosessia ja osallistuminen ei herätä sidosryhmissä kiinnostusta (ks. Annex 1). - - Sidoryhmien osallistuminen on olennainen osa terveysvaikutusten arviointia, joten SEA:n prosessi voisi olla integroituna tähän arviointiin.

Liitteessä 1 (Annex 1) on review-tutkimus, jossa määritetään Health impact assessment:n kautta metodeja ja mm. tulosten vaikuttavuutta. Tarkastelluista esimerkkitalouksista on tehty yhteenvertaustaulukoita, joista mm. selviää, että kaikissa esitellyissä tutkimuksissa oli käytetty kvalitatiivisia menetelmiä ja vain osassa tutkimuksista tulokset oli kvantifioitu.

Dokumentti: http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0006/112749/E93878.pdf

32. Lähde: **Environmental Protection Department – The Government of Hong Kong Special Administrative Region**

Otsikko: STRATEGIC ENVIRONMENTAL ASSESSMENT (SEA) KNOWLEDGE CENTRE

Sisällön kuvaus:

Sivustolla esitellään Hong Kongin hallituksen ympäristönsuojeluosaston julkaisuja menneistä hankkeista, oppaita, raportteja, arvioita ym. Useita SEA-projekteja on tehty ja niiden loppuraportit löytyvät sivuilta. Muutaman raportin selailun jälkeen yhteenvetona, että kuulemismenettelyt ja

osallistuminen mainitaan useissa yleisellä tasolla ”on tärkeää, ja tullaan toteuttamaan”, mutta varsinaisia menetelmiä ei ole lueteltu esim. SEA-metodologia -kappaleissa.

Www-sivut: <http://www.epd.gov.hk/epd/SEA/eng/index.html>

33. Lähde: **Department of Planning and Regional Development, Greece**

Otsikko: STRATEGIC ENVIRONMENTAL ASSESSMENT FOR THE GREEK PLANS AND PROGRAMMES

Sisällön kuvaus:

Kreikan hallinnon suunnitelmien ja ohjelmien arviointiin tarkoitettu SEA-ohjeisto. Osallistumisesta todettu lyhyesti, että se on olennainen ja jo EU:n lainsäädännön velvoittama osa prosessia. Ihmisillä on oikeus osallistua heitä koskettavaan hankkeeseen/prosessiin ja osallistumismahdollisuudet tulee siten turvata. SEA-prosessin tulee turvata lievennystoimenpiteet ja haittojen minimointi (kappale 2.3 Public's participation).

Dokumentti:

http://www.lse.ac.uk/europeanInstitute/research/hellenicObservatory/pdf/3rd_Symposium/PAPER_S/ANTONIOU_EFFIE.pdf

34. Lähde: **Mekong River Commission by ICEM** – International Centre for Environmental Management, October 2010

Otsikko: STRATEGIC ENVIRONMENTAL ASSESSMENT OF HYDROPOWER ON THE MEKONG MAINSTREAM – SUMMARY OF THE FINAL REPORT

Sisällön kuvaus:

Mekong-joen patohankkeen SEA-loppuraportin tiivistelmä, varsinainen raportti lienee todella laaja. Tiivistelmässä kerrotaan laajasta osallistumisprosessista jossa mukana joen kulkualueen valtioiden edustustyhvät, 40 NGO:ta ja muita siviilijärjestöjä, n. 20 kansainvälistä kehitysorganisaatiota. Osallistuminen oli järjestetty tapaamisina ja työryhmätyöskentelyä. Esitetyt mielipiteet ovat ohjanneet ja muokanneet SEA:a läpi prosessin (raportti s. 7).

Joitakin ongelmia ilmeni prosessin edetessä: ”Some important issues raised by stakeholders were beyond the scope of the SEA to critically review. They would have required additional comprehensive research. For example, there remains considerable debate and divergence of opinion on energy demand projections for each country and for the region (Figure S2). In the case of Viet Nam’s future national energy demand for example, estimates by the ADB GMS Energy Futures study base case for 2025 represent 54% of official government estimates, a discrepancy equivalent to around has a fundamental consideration presented and discussed with SEA stakeholders but requires much more work. In such cases, the SEA reports the latest official figures and their sources, provides an overview of the situation, draws attention to remaining uncertainties and identifies priorities for further detailed analysis” (s. 7)

Dokumentti: <http://www.mrcmekong.org/assets/Publications/Consultations/SEA-Hydropower/SEA-FR-summary-13oct.pdf>

35. Lähde: **International Institute for Environment and Development – Environmental Planning Issues No. 18, 1999**

Otsikko: STRATEGIC ENVIRONMENTAL ASSESSMENT: A RAPIDLY EVOLVING APPROACH

Sisällön kuvaus:

Tieteellisen julkaisun oloinen artikkeli, jossa tarkastellaan SEA:n senhetkisiä ongelmia ja niiden parannuskeinoja. Johdannossa todetaan mm. että erityisesti kehitysmaissa toteutettavissa SEA:ssa on ongelmia, ei niinkään teknisiä vaan maan poliittisesta ja institutionaalista tahdosta sekä rajoitetuista taidoista ja kapasiteetista johtuvia. Artikkelin luotaa SEA:n vaiheita ja ohjeista sen tekemiseen, osallistumista ei juurikaan mainittu.

Dokumentti: <http://pubs.iied.org/pdfs/7790IIED.pdf>

36. Lähde: **Environmental Impact Assessment Review**, Volume 25, Issue 4, May 2005, Pages 307–317, Elsevier/ **Habib M. Alshuwaikhat**

Otsikko: STRATEGIC ENVIRONMENTAL ASSESSMENT CAN HELP SOLVE ENVIRONMENTAL IMPACT ASSESSMENT FAILURES IN DEVELOPING COUNTRIES

Sisällön kuvaus:

Tieteellinen julkaisu tutkii... Osallistuminen mainitaan artikkelissa useassa kohtaa, mutta vain yleisellä tasolla ja eri maanosien SEA:n ongelmakohtia listatessa. Osallistumisprosessi jää usein vajaaksi tai vähäpätöiseksi, lisäksi SEA:a voidaan käyttää vain ulkopuolisen hyväksynnän saamiseksi hankeelle ja todellisuudessa vaikutusten arviointi jää hyvin vähäiseksi.

Johtopäätöksissä sanotaan: ” Extensive public participation, including the public and NGOs, is necessary to prove the reliability in drawing and implementing SEA. Strategic issues, by definition, are higher level and long term, and their perceived effects on people's interests may not be evident or of immediate concern (whereas a project situated in their locality will be seen very differently). In addition, it should be realized that, in the case of plans and policies of a more abstract nature (e.g., long-term objectives or purpose), the effects on the public will only be indirect, and there will be little public interest in getting involved.”

Dokumentti: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0195925504001131#>

37. Lähde: **Environmental Impact Assessment Review**, Volume 26, Issue 1, January 2006, Pages 15–56, Elsevier/ A. Chaker, K. El-Fadl, L. Chamas, B. Hatjian

Otsikko: A REVIEW OF STRATEGIC ENVIRONMENTAL ASSESSMENT IN 12 SELECTED COUNTRIES

Sisällön kuvaus:

Review-artikkeli SEA:n käytännöistä 12 eri maassa. Vertaileva tutkimus esittelee ensin SEA:a yleisesti, sitten käy läpi kansainvälisiä ohjeistoja aiheeseen liittyen ja sitten vertailee eri maissa toteutettuja projekteja.

Osallistuminen on hyvin huomioitu tutkimuksessa ja tulosten esittelyssä. Esimerkiksi todettiin, että vaikka SEA-käytännöt vaihtelevat paljon eri maissa, kaikkien osalta olisi oleellista parantaa osallistumisen aikataulutusta, läpinäkyvyyttä ja vaikuttavuutta (kpl 4 loppu). Lisäksi huomattiin, että vain kolmessa tutkituista maista on määritetty menetelmät yleisön kuulemiseksi. Todettiin myös, että kirjallisuudesta usein puuttuu usein tieto osallistumisen ajoittamisesta ja käytettävistä menetelmistä (kpl 9.3).

Dokumentti: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0195925504001246#>

38. Lähde: **Kolarctic ENPI CBC Programme 2007-2013, Päivi Lundvall**

Otsikko: STRATEGIC ENVIRONMENTAL ASSESSMENT (SEA) IN THE CONTEXT OF A REGIONAL DEVELOPMENT SCHEME

Sisällön kuvaus:

Liiteraportti The Joint Programme Document Kolarctic ENPI CBC -julkaisuun. Raportissa kuvataan SEA:n osana sosiaalisten vaikutusten arviointia. Ei esitelty menetelmiä, vaan yleisiä hankkeista aiheutuvia sosiaalisia vaikutuksia Pohjois-Euroopan alkuperäiskansojen alueella. "Broad involvement of local people in all stages of the implementation of the programme increases its sustainability. This is in good accordance with the Aarhus Convention on Access to Information, Public Participation in Decision-making and Access to Justice in Environmental Matters (1998). Transparency is a particularly crucial aspect in the development of relationships of trust in international co-operation between the authorities, NGOs, local people and businesses."

Dokumentti:

http://www.kolarcticenpi.info/c/document_library/get_file?folderId=103152&name=DLFE-4199.pdf

Koko julkaisu ja liitännäisraportit: <http://www.kolarcticenpi.info/documents>

39. Lähde: **Alex Weaver, Zambia Hydropower Forum, 4 September 2008**

Otsikko: AN INTRODUCTION TO STRATEGIC ENVIRONMENTAL ASSESSMENT

Sisällön kuvaus:

Power point-esitys SEA:n peruseriaatteista. Esityksestä saa nopeasti poimittua SEA:n tavoitteet, päämäärät ja tarkoituksen, muutamia hanke-esimerkkejä ja mm. lausahduksen, jossa todetaan osallistumisen ja avoimen, joustavan prosessin olevan tärkeitä. Menetelmiä ei esitelty.

Dokumentti: <http://www.hydr sustainability.org/getattachment/837a28c9-89c5-4775-8973-22fa9d7f564f/Alex-Weaver--Introduction-to-strategic-environment.aspx>

40. Lähde: **Environmental Protection Agency EPA, 2012**

Otsikko: REVIEW OF EFFECTIVENESS OF SEA IN IRELAND – KEY FINDINGS & RECOMMENDATIONS

Sisällön kuvaus:

Tutkimukseen oli tuotettu tietoa työryhmätyöskentelyllä, nettikyselyllä, tapaustutkimuksilla ja niihin liittyvillä haastatteluilla sekä kirjallisuuskatsauksella. Jokaisesta neljästä osiosta on raportissa omat kappaleensa ja jokaisen osion kohdalla on tarkasteltu jotakuinkin samoja tutkimuskysymyksiä. Lopuksi on yhteenveto ja useita liitteitä.

Esim. 5.2 Is the SEA Process Informing and Supporting Effective Integration? (s.21/ adobe s. 40)

Stakeholder Engagement

- 78% of respondents indicated that consultation outside statutory authorities should commence at the scoping stage.

- The most effective forms of stakeholder engagement were felt to be: public meetings and workshops; advertisements and contact with key stakeholders; media, web and electronic displays of information; focus groups of interested parties; and a clear Non-Technical Summary.

<http://www.epa.ie/pubs/advice/ea/SEA%20EFFECTIVENESS%20REVIEW%20MAIN%20REPORT%202012.pdf>

41. Lähde: **World Bank / Fernando Loayza (editor), 2012**

Otsikko: STRATEGIC ENVIRONMENTAL ASSESSMENT IN THE WORLD BANK – Learning from Recent Experience and Challenges. The World Bank SEA Community of Practice.

Sisällön kuvaus:

Opas luotaa viimeaikaisten projektien SEA:n onnistuneisuutta. Eri kappaleissa käsitellään pankin projekteista saatuja kokemuksia eri maanosissa ja maantieteellisillä aluilla; Itä-Aasiasta Sub-Saharan Afrikkaan ja Latinalaiseen Amerikkaan.

Opas on laaja ja kattava, siellä on myös listattu käytännön suuntaviivoja sosiaalisten vaikutusten arvioimiseksi ja osallistumismenettelyitä varten. Esim. seuraavat luvut ovat hyödyllisiä: chapter 2 (Multistakeholder dialogue), chapter 5 (menetelmäesittelyjä johdannossa),

“effective Sea public participation is not free from challenges. Identifying who is to be consulted or who is “the public” is a major challenge in upstream Sea processes. - - One way to ease political tensions could be stressing that Sea is a recommended rather than a mandatory process of policy dialogue, as happened in the Sea of the Nam theun 2 in Laos. - - Another problem that came up was how to attract the attention of grassroots stakeholders to Sea consultations, as environmental and social impacts from strategic decision making are not always tangible and may not affect them directly. (chapters 3 and 5) (Multistakeholder dialogue s. 15/ adobe s. 25)”

“The stakeholder workshop encouraged weaker stakeholders to claim stakes in the sector reform process. The Sea also improved social accountability. Efforts to collect and share information on key environmental and social concerns were limited but relevant to strengthen accountability against a backdrop of mistrust.” (Stakeholder engagement, s. 47/adobe s. 84)

Dokumentti:

[http://commdev.org/userfiles/Strategic Environmental Assessment in the World Bank.pdf](http://commdev.org/userfiles/Strategic_Environmental_Assessment_in_the_World_Bank.pdf)

42. Lähde: **DAC Network on Environmen and Development Co-Operation (ENVIRONET), 2011**

Otsikko: STRATEGIC ENVIRONMENTAL ASSESSMENT AND BIOFUEL DEVELOPMENT SEA TOOLKIT

Sisällön kuvaus:

Opas biopolttoaineiden SEA-käytännöistä. Osallistumista on käsitelty ”Mapping Stakeholders” -kappaleessa (s. 10). Kappaleessa ohjeistetaan sosiaalisten vaikutusten arvioinnin suuntaviivoista: One method to identify stakeholders is to recognise which ecosystem services (such as water retention, climate stabilization, pollination, providing food, construction material and medicines) may be affected by the PPP and determine who depends on these services. This will also generate a better understanding of how livelihoods can be impacted. Affected groups may also belong to the poorer and less educated strata of society, who may go unnoticed if not actively engaged in the SEA process. This may especially help to safeguard identification of affected indigenous peoples. How will biofuel development affect their pursuit of customary livelihoods and cultural practices? Will indigenous peoples have the ability to participate freely in planning and monitoring? Will this apply equally to both indigenous women and men?”

Dokumentti: [http://sidaenvironmenthelpdesk.se/wordpress3/wp-content/uploads/2013/04/SEA and biofuel development final1.pdf](http://sidaenvironmenthelpdesk.se/wordpress3/wp-content/uploads/2013/04/SEA_and_biofuel_development_final1.pdf)

3. HAKUSANA: ENVIRONMENTAL ASSESSMENT ”PUBLIC PARTICIPATION” GUIDE*

43. Lähde: **EPA United States Environmental Protection agency**

Otsikko: PUBLIC PARTICIPATION GUIDE

Sisällön kuvaus:

Opas osallistumisen järjestämisestä ympäristövaikutusten arviointihankkeissa. Opas on alun perin suunnattu Lähi-idän osallistumisprosesseja varten, mutta sitä käytetään muillakin alueilla kuten Keski-Amerikassa, Chilessä, Afrikassa ja Aasiassa. Opas sisältää seuraavat kappaleet:

- Introduction to the Public Participation Guide
- Introduction to Public Participation
- Public Participation Situation Assessments
- Selecting the Right Level of Public Participation
- Public Participation Process Design
- Public Participation Tools
- Public Participation Workshops
- Public Participation Foundational Skills, Knowledge, and Behaviors
- Public Participation Resources

Oppaassa käsitellään niin teoreettista taustaa, osallistumisprosessin ajoittamista kuin menetelmiäkin. Opas sisältää linkkejä EPA:n omille nettisivuille, josta löytyy mm. menetelmäesimerkkejä osallistumisprosessia varten.

Dokumentti: <http://www.epa.gov/oita/public-participation-guide/ppguide-english.pdf>

Www-sivut: <http://www.epa.gov/oita/public-participation-guide/index.html>

44. Lähde: **SAIEA 2005**

Otsikko: A ONE STOP PARTICIPATION GUIDE – A Handbook for Public Participation in Environmental Assessment In Southern Africa

Sisällön kuvaus:

Opas Afrikassa toteutettavaan osallistumisprosessiin. Oppaassa kuvaillaan ensi perusteet, sitten ovat vuorossa ohjeet käytännön tekijöille, ja omat luvut osallistumisen järjestämisestä kansalaisten sekä hallituksen tasolta, myös mahdollisia konfliktitilanteita on käsitelty.

Dokumentti: <http://www.saiea.com/calabash/handbook/handbook.pdf>

45. Lähde: **IAIA, 2006**

Otsikko: BEST PRACTICE PRINCIPLES

Sisällön kuvaus:

IAIA:n parhaat osallistumiskäytännöt -opas. Sisältää teoreettista perustaa ja suuntaviivoja, ei tarkempia menetelmäkuvauksia ym.

Dokumentti: <http://www.iaia.org/publicdocuments/special-publications/SP4%20web.pdf>

46. Lähde: **U.S. Department of Energy's NEPA Website, 1998**

Otsikko: Effective Public Participation

Sisällön kuvaus:

Laajat osallistumista käsittelevät www-sivut sisältävät niin valtion virallisia asiakirjoja, kuin oppaitakin käytännön tekijöille. Tämä yksi esimerkiksi poimittu opas kertoo vaikuttavasta osallistumisesta, kappale 3 sisältää olennaisia käytännön järjestelyihin liittyviä asioita:

3. GENERAL PUBLIC PARTICIPATION ACTIVITIES

Recommendations

- General
- Involving the Public Early
- Public Meetings, Hearings, and Workshops
- Making Information Available
- Responding to Public Comments
- Environmental Justice

Dokumentti: http://energy.gov/sites/prod/files/nepapub/nepa_documents/RedDont/G-DOE-Public_Participation.pdf

Www-sivut: <http://energy.gov/nepa/public-participation>

47. Lähde: **The Access Initiative, World Resources Institute, 2003** /United Nations Development Programme UNDP

Otsikko: ASSESSING ACCESS TO INFORMATION, PARTICIPATION, AND JUSTICE FOR THE ENVIRONMENT: A GUIDE

Sisällön kuvaus:

Kehittyvien maiden YVA-prosessien vetäjille suunnattu opas, joka käsittelee laajasti . Kappaleessa 5 on kuvattu osallistumista, esitely metodeja ja selitetty myös tarkkaan, mitä hyötyjä menetelmien käyttö tuo ja mihin priorisoida, jos ei kaikkea ehdi tekemään perusteellisesti. Myös kappaleessa neljä annetaan priorisointiohjeita. Mukana on myös valmiita arviointikehikoita ym.

Dokumentti: <http://www.unpei.org/sites/default/files/PDF/awareness-raising/1-assess-access-information-participation-justice.pdf>

48. Lähde: **Centre for Good Governance, 2006**

Otsikko: A COMPREHENSIVE GUIDE FOR SOCIAL IMPACT ASSESSMENT

Sisällön kuvaus:

Perusopas sosiaalisten vaikutusten arviointiin, kattaa teoriaosuuden ja käytännön ohjeet. Selkeä ja informatiivinen. Sisällysluettelo on seuraavanlainen:

1. Introduction
2. Social impact assessment process 10-19
3. Principals of social impact assessment 20-24
4. Application of social impact assessment 25-27

Appendix

1. Sample information format social screening 1-2
2. Matrix Relating Project Stage to Social Impact Assessment Variables

3. Format for social management plan 4
4. Social capital format 5-6
5. Public participation techniques 7
6. Sample terms of reference for social assessment 8-11

Erityisesti liite 5, osallistamistekniikat, oli selkeä taulukko, jossa oli listattu oleellisia osallistamismenetelmiä.

Dokumentti: <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/cgg/unpan026197.pdf>

49. Lähde: **Department of Environmental Affairs & Development Planning, Provincial Government of the Western Cape , South-Africa, 2011**

Otsikko: GUIDELINE ON PUBLIC PARTICIPATION

Sisällön kuvaus:

Etelä-Afrikan Western Cape hallituksen Osallistamisopas, jossa on paljon hallinnollisia veloitteita ja vähimmäismäärityksiä. Metodeja ei ole juurikaan lueteltu, pääosin vain kirjallinen kuuleminen on mainittu. Kappaleessa 5.9 (s. 18) on kuitenkin ”broading participation” aiheeseen liittyen muutamia muitakin menetelmiä listattu, kuin pelkät kirjalliset palautteet.

(Toim. huom. Etsiessäni Western Cape:n hallituksen maatietoja, löysin oppaasta päivitetyn version, jota google ei ensimmäisenä tarjonnut. Listaan tässä molemmat dokumentit, muistitikulla on tallessa vain vuoden 2011 opas.)

Uusi dokumentti 2011:

http://www.westerncape.gov.za/other/2011/12/deadp_eia_guideline_on_public_participation_oct2011.pdf

Vanha dokumentti 2007:

http://www.westerncape.gov.za/text/2007/9/1_dea&dp_nema_eia_guideline_public_participation_september2007.pdf

50. Lähde: **Department of Electricity Development, HMG Nepal, in Collaboration with United States Agency for International Development and International Resources Group, 2001**

Otsikko: MANUAL FOR PUBLIC INVOLVEMENT IN THE ENVIRONMENTAL IMPACT ASSESSMENT (EIA) PROCESS OF HYDROPOWER PROJECTS. Private Sector Hydropower Development Project.

Sisällön kuvaus:

Hyvin laaja ja samalla kattava kuvaus vesivoimaprojektin ympärillä Nepalissa toteutetusta sosiaalisten vaikutusten arvioinnista ja osallistumisprosessista. Menetelmiä on esitelty useita ja niiden toteuttamisesta on kerrottu tarkasti. Oppaan toinen jakso käsittelee metodeja: ”Recommended Methods and Procedures for Public Involvement”

Dokumentti: <http://www.doed.gov.np/documents/Manual-for-Public-Involvement.pdf>

51. Lähde: **An Bord Pleanala www-sivut, 2014**

Otsikko: A GUIDE TO PUBLIC PARTICIPATION IN STRATEGIC INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT

Sisällön kuvaus:

Dublinin paikallishallinnon alainen lautakunta, joka vastaa ainakin osittain strategisen infrastruktuurin kehittämistä. Heidän www-sivuillaan oli kysymyksiin perustuva ohjeistus osallistumismenettelyyn strategisen infrastruktuurin kehittämishankkeisiin.

Www-sivut: <http://www.pleanala.ie/sid/sidpp.htm#content>

52. Lähde: **The Environmental Law Alliance Worldwide (ELAW)**, 2010

Otsikko: Guidebook for Evaluating Mining Project EIAs: CHAPTER 4 HOW TO BE AN EFFECTIVE PARTICIPANT IN THE EIA PROCESS

Sisällön kuvaus:

Kaivosprojektien YVA-ohjelmien arviointioppaan neljäs luku, Kuinka olla tehokas/vaikuttava osallistuja, tuo hyvin esiin osallistumisen osallistujan itsensä kannalta. Miten esim. yleisiin kuulemistilaisuuksiin tulisi valmistautua, mitä tulisi ottaa selville, mitä keinoja vaikuttamiseen on jne. Esimerkiksi hyvä huomio oli se, että aikainen osallistuminen tuo enemmän vaikuttavuutta, sillä asioihin on helpompi vaikuttaa silloin, kun kaikki ei ole vielä lukkoon lyöty. Yhteisön pitää myös etsiä tapansa vaikuttaa, kaikkia mahdollisia kanavia ei hankkeen vetäjän puolesta välttämättä ymmärretä tarjota.

”As soon as an EIA process is underway for a proposed mining project, citizens need to find a way to get involved in the process - -. It is easier to change a project while it is being designed than after studies are completed and the EIA is already drafted. Also, it is easier for the decision-maker or project proponent to dismiss or ignore public comments if they are received late in the process. If a community learns about an ongoing EIA process and has missed the opportunity to comment during the screening or scoping phases, the community should not give up hope. Public participation is critical at all stages in the EIA - -.” (Jakso 4.4 s.88/adobe s. 4)

Chapter 4: <http://www.elaw.org/files/mining-eia-guidebook/Chapter4.pdf>

Koko Guidebook for Evaluating Mining Project EIAs: <http://www.elaw.org/mining-eia-guidebook>

53. Lähde: **The Regional Agricultural and Environment Innovations Network-Africa (RAEIN-Africa)**, 2006

Otsikko: RAEIN-AFRICA EXPERIENCES WITH PUBLIC AWARENESS & PUBLIC PARTICIPATION

Sisällön kuvaus:

Etelä-Afrikkalaisen organisaation konferenssiesitys osallistumisen haasteista Afrikassa. Power point-esityksessä käydään läpi esim. Rion sopimuksen kohdat osallistumiseen liittyen ja loppupuolella on esitetty näkemyksiä osallistumisen järjestämiseksi. Myös paikalliset erityishaasteet on tuotu julki, kuten osallistumiskäytäntöjen historiallinen puute, köyhyys ja paikalliset arvot. Ladder of Participation -slide strukturoi hyvin osallistumisen vaiheet.

Dokumentti: http://bch.cbd.int/protocol/outreach/23-RAEIN-Africa%20Experiences_PA&PP.pdf

54. Lähde: **The Regional Environmental Center for Central and Eastern Europe REC**, 2001

Otsikko: INTERNATIONAL WORKSHOP ON PUBLIC PARTICIPATION AND HEALTH ASPECTS IN STRATEGIC ENVIRONMENTAL ASSESSMENT

Sisällön kuvaus:

Kansainvälisen (EU:n alue + Venäjä) työpaja-tapaamisen loppuraportti. Johdannossa kerrotaan lyhyesti ja selkeästi työpajan anti ja linjaukset osallistumisprosessin ja terveysvaikutustenarvioinnin

yhdistämisestä. Johdannon 3. kappaleessa esitellään tapaamisen tulokset, mm. kahden menetelmän yhdistämistä kannatettiin, todettiin, että arvioinnit tulisi aloittaa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa ja aiemmin mitä nyt on tehty. Todettiin myös seuraavaa: " the context of SEA, the public should include, but be not limited to: (a) the general public in the jurisdiction for which the plan is developed; (b) interested people and NGOs; and (c) the public affected in neighbouring jurisdictions. The key question debated at the workshop was whether an expressed interest should be required for public participation in SEA, or whether public authorities should be required to notify all potentially relevant groups. It was concluded that public bodies should be proactive in identifying and involving the public" (jakso 3.4 s. 9/adobe s.11)

Muu raportti koostuu tapausesimerkeistä, painottuvat pääosin SEA:n kehittämiseen.

Dokumentti: <http://archive.rec.org/REC/Publications/Proceedings/SEAprceedings.pdf>

55. Lähde: **Australia-China Environment Development Partnership, River Health and Environmental Flow in China, 2010**

Otsikko: STAKEHOLDER ENGAGEMENT AND PUBLIC PARTICIPATION IN ENVIRONMENTAL FLOWS AND RIVER HEALTH ASSESSMENT

Sisällön kuvaus:

Opas osallistumisen järjestämisestä, ensin johdantokappaleissa esitellään teoreettista taustaa ja perusteita osallistumiselle, kappaleessa 4 esitellään Vaiheet ja Metodit Osallistumisen järjestämiseksi. Tässä jaksossa on kuvattu perinteisiä menetelmiä ja niiden toteuttamistapoja varsin kattavasti (s.7).

Dokumentti: <http://watercentre.org/portfolio/rhef/attachments/technical-reports/stakeholder-engagement-and-public-participation-in-eflows-and-river-health-assessments>